

การวัดและวิเคราะห์การขาด เสถียรภาพทาง
การค้าระหว่างประเทศของไทย: ปี 2510-2525

3.1 คำนำ

การวัดและวิเคราะห์การขาด เสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510-2525 จะพยายามหาว่าการแปรผัน (fluctuations) ของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (income terms of trade) ซึ่งเป็นตัวแปรใช้วัดระดับการขาด เสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศ มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากสภาพการทางด้านอุปสงค์หรืออุปทาน ก่อนอื่นสิ่งที่จะต้องเน้นคือ โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว การขาด เสถียรภาพทางการค้าของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง เป็นผลร่วมจากการเปลี่ยนแปลง (change) และการเลื่อนไป (shift) ของทั้งเส้นอุปสงค์และอุปทานสำหรับสินค้าชนิดนั้น แต่ในการวิเคราะห์ต้องการจะรู้ว่าเป็นอุปสงค์หรืออุปทานที่มีบทบาทสำคัญหรืออิทธิพลมากกว่ากันในปีปัญหา เสถียรภาพที่เกิดขึ้น ผลลัพธ์อาจจะออกมาในรูปที่ว่าทั้งอุปสงค์และอุปทานมีความสำคัญเท่า ๆ กัน แต่ในหลายกรณีพบว่าในงานวิจัยนี้ อิทธิพลในการขาด เสถียรภาพมักจะมาจากอย่างใดอย่างหนึ่ง

หลักเกณฑ์ในการชี้ถึงสาเหตุการขาด เสถียรภาพว่ามาจากทางด้านอุปทานหรืออุปสงค์สามารถพิจารณาจากการเทียบขนาดดัชนีการขาด เสถียรภาพของปริมาณส่งออก กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient: R) ของเปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีระหว่างตัวแปรที่พิจารณาและทดสอบสมมุติฐานของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยค่า t-statistics ณ ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 5 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ให้เห็นเด่นชัดถึงสาเหตุการขาด เสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศนั้นมีความสำคัญมากทีเดียว ในการที่จะใช้นโยบายการรักษาเสถียรภาพต้องอาศัยเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย ดังนั้นเครื่องมือนโยบายที่ใช้ อาจแตกต่างกัน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสาเหตุใหญ่ของการขาด เสถียรภาพว่ามาจากของราคาจะไม่มีผลต่อการรักษาเสถียรภาพทางการค้า ถ้าหากการแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้และปริมาณมีสหสัมพันธ์ (correlation) กันอย่างมาก กลับกันนโยบายที่พยายามรักษาเสถียรภาพของปริมาณจะไม่มีผลต่อการรักษาเสถียรภาพทางการค้า ถ้าหากการแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้และราคามีสหสัมพันธ์กันอย่างมาก

ในการวิเคราะห์การขาด เสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศจะแยกการวิเคราะห์เป็นสองขั้นตอนที่สำคัญ คือ วิเคราะห์การขาด เสถียรภาพทางการค้าระดับมหภาค (Macro Analysis) โดยพิจารณาสาเหตุการขาด เสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ว่ามาจากอุปสงค์หรืออุปทาน ขั้นตอนสองวิเคราะห์การขาด เสถียรภาพของสินค้าส่งออกที่สำคัญ เก้าชนิดของไทย ตั้งแต่ปี 2510-2525

เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ จะได้นำผลงานการศึกษา เปรียบเทียบการขาด เสถียรภาพ ของรายได้จากการส่งออกของไทย กับกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษานัก เศรษฐศาสตร์หลาย ๆ ท่าน อันจะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของระดับการขาด เสถียรภาพของรายได้การส่งออกของไทย ในช่วงมี ที่ศึกษาต่าง ๆ กันโดยเปรียบเทียบ

3.2 ผลงานการศึกษา เปรียบเทียบการขาด เสถียรภาพของรายได้การส่งออกของไทยกับกลุ่มประเทศ ที่ศึกษา

เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงการ เปรียบเทียบระดับการขาด เสถียรภาพของรายได้การส่งออกของไทยกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่ศึกษา ดังนั้นจึงได้แสดงผลงานการศึกษาระดับการขาด เสถียรภาพ ของรายได้จากการส่งออกของนัก เศรษฐศาสตร์ ที่ได้ทำการศึกษากลุ่มประเทศต่าง ๆ โดยได้รวม ประเทศไทย เข้าในกลุ่มประเทศที่ศึกษาด้วย โดย เปรียบ เทียบดัชนีการขาด เสถียรภาพของรายได้ จากการส่งออกของไทยกับค่าเฉลี่ยของดัชนีการขาด เสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกของกลุ่ม ประเทศทั้งหมดที่ศึกษา เพื่อแสดงว่า ดัชนีการขาด เสถียรภาพของไทยจะมากหรือน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ของดัชนีการขาด เสถียรภาพของกลุ่มประเทศทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างศึกษา อีกทั้งยังแสดงวิธีการวัด ดัชนีการขาด เสถียรภาพในระยะ เวลาที่ศึกษาคำแห่งการขาด เสถียรภาพของไทยซึ่ง เรียงลำดับจาก ค่ามากไปน้อยตามดัชนีการขาด เสถียรภาพ และ เปรอร์ เซนต์ เปรียบ เทียบความแตกต่างของดัชนี การขาด เสถียรภาพทางรายได้จากการส่งออกของไทย (I_T) กับค่าเฉลี่ยของดัชนีการขาด เสถียร- ภาพทางรายได้จากการส่งออกของกลุ่มประเทศทั้งหมดที่ทำการศึกษา ($\bar{I}_X$) ดังแสดงไว้ในตาราง ที่ 3.1

จากตารางที่ 3.1 ก่อนช่วงปี 1958 หรือ 1959 จะเห็นได้ชัด เจนจากผลการศึกษาของ Coppock¹⁾, Massell²⁾, Erb and Schiavo-Campo³⁾ พบว่าดัชนีการขาด เสถียรภาพของ รายได้จากการส่งออกของไทยมีค่ามากกว่าค่า เฉลี่ยของการขาด เสถียรภาพของกลุ่มประเทศที่ศึกษา โดยมีช่วงที่มากกว่าค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10.25-100.00 แต่ในขณะเดียวกัน Leith⁴⁾ กลับพบว่า

¹Coppock, International Economic Instability, p.160.

²Massell, "Export Concentration and Export Earnings", pp.49-51.

³Erb and Schiavo-Campo, "Export Instability, Level of Development and Economic Size of Less-Developed Countries", p.267.

⁴Leith, "The Decline of World Export Instability: A Comment pp.267-272.

ตาราง 3.1 แสดงผลการศึกษาดาราศาสตร์เสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกของไทย

ผลงานของ	ปีที่ทำการ ศึกษา	จำนวนประเทศ ที่ทำการศึกษา	วิธีการวัดดัชนีการขาดเสถียรภาพ	ดัชนีการขาด เสถียรภาพ ของไทย (I_T)	ค่าแห่ง ที่	ค่าเฉลี่ยการขาด เสถียรภาพของ ประเทศที่ศึกษา ($\bar{I}_x$)	เปรียบเทียบ I_T กับ $\bar{I}_x$	ความแตกต่าง ของ I_T กับ $\bar{I}_x$
COPPOCK	1946-58	83DC'S+LDC'S	-Log-Variance Index	28,5	19	20,4	$I_T > \bar{I}_x$	40 %
MASSELL	1948-59	36DC'S+LDC'S	-อัตราส่วนของความคลาดเคลื่อน มาตรฐานของค่าประมาณกับค่า เฉลี่ย	0,129	12	0,117	$I_T > \bar{I}_x$	10.25 %
			-เปอร์เซ็นต์ของอัตราค่าเปลี่ยนแปลง ของค่าเฉลี่ยรายปีซึ่งปรับ ค่าแนวโน้ม	0,112	12	0,104	$I_T > \bar{I}_x$	7.70 %
ERB & SCHIAVO-	1946-58	45LDC'S	-Log-Variance Index	36.6	7	mean=23.0 median=18.3	$I_T > \bar{I}_x$	60.0 % 100.0 %
CAMPO	1954-66	45LDC'S	-Log-Variance Index	12.3	25	mean=13.4 median=12.8	$I_T < \bar{I}_x$	8.2 % 4.0 %
NAYA	1960	17LDC'S	-ดัชนีค่าเบี่ยงเบนจากแนวโน้มของ อัตราความเจริญเติบโตของการ ส่งออก	7.59	8	12.14	$I_T < \bar{I}_x$	37.48 %
LEITH	1948-58		-Log-Variance Index	15,54	41	20,35	$I_T < \bar{I}_x$	23.64 %
	1957-67	95DC'S+LDC'S	-Log-Variance Index	13,60	66	10,82	$I_T > \bar{I}_x$	25.70 %
	1948-58		-ดัชนีค่าเบี่ยงเบนจากสมการแนวโน้ม เส้นตรง (LINEAR TREND)	9,13	48	11,59	$I_T < \bar{I}_x$	21.23 %
	1957-67		-ดัชนีค่าเบี่ยงเบนจากสมการแนวโน้ม เส้นตรง (LINEAR TREND)	7,70	47	9,01	$I_T < \bar{I}_x$	14.54 %
GLEZAKOS	1953-66	50LDC'S	-ดัชนีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของค่าสัมบูรณ์ของ การเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีซึ่งปรับโดยค่า แนวโน้มและคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่า เฉลี่ยของค่าสังเกต	9,01	25	9,96	$I_T < \bar{I}_x$	9.54 %

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของไทยมีค่าต่ำกว่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 21.23-23.64 หลังจากปี 1958 หรือ 1959 จากผลงานการศึกษาของ Erb & Schiavo-Campo⁵⁾, Naya⁶⁾, Leith⁷⁾ และ Glezacos⁸⁾ พบว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกของไทย มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของการขาดเสถียรภาพของกลุ่มประเทศที่ศึกษาอยู่เล็กน้อย โดยมีค่าต่ำกว่าอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 4-37.48 แต่ในขณะเดียวกัน Leith⁹⁾ กลับพบว่าในช่วงปี 1957-1967 วัดดัชนีการขาดเสถียรภาพโดยวิธี Log-Variance ดัชนีการขาดเสถียรภาพของไทยสูงกว่าค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 25.70 และจากผลงานของ Erb and Schiavo-Campo พบว่าในปี 1946-58 ดัชนีการขาดเสถียรภาพของไทยมีค่า 36.6 ลดลงเป็น 12.3 ในปี 1954-66 และ Leith พบว่าในปี 1948-58 โดยวิธี Log-Variance ดัชนีการขาดเสถียรภาพของไทยมีค่า 15.54 ลดลงเป็น 13.6 ในปี 1957-67 และโดยวิธีวัดดัชนีจากค่าเบี่ยงเบนจากสมการแนวโน้มเส้นตรงในปี 1948-58 ดัชนีการขาดเสถียรภาพของไทยมีค่า 9.13 ลดลงเป็น 7.70 ในปี 1957-67

3.3 การวิเคราะห์การขาดเสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศของไทยปี 2510-2525 : ระดับมหภาค

3.3.1 การวิเคราะห์สาเหตุความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้

ดังตาราง 3.2 แสดงข้อมูลของ อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ ดัชนีปริมาณส่งออกและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ตั้งแต่ปี 2510-2525 นำมาเขียนรูปกราฟ 3.1 แสดงถึงเส้นกราฟของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ ดัชนีปริมาณส่งออก และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหว (movements) ของตัวแปรทั้งสาม สามารถแยกได้ เป็นสามระยะคือ ตั้งแต่ปี 2510-2513 การเคลื่อนไหวของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ เคลื่อนไปทิศทางเดียวกันกับการเคลื่อนไหวของเส้นดัชนีปริมาณส่งออก แต่การเคลื่อนไหวของอัตราการแลกเปลี่ยน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁾ Erb and Schiavo-Campo, "Export Instability and Level of Development and Economic Size of Less-Developed Countries", p.267.

⁶⁾ Naya, "Fluctuations in Export Earnings and Economic Patterns of A sian Countries", p.637.

⁷⁾ Leith, "The Decline of World Export Instability: A Comment", p.269.

⁸⁾ Glezacos, "Export Instability and Economic Growth: A Statistical Verification", pp.677-678.

ตาราง 3.2 ดัชนีการค้าระหว่างประเทศและอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้

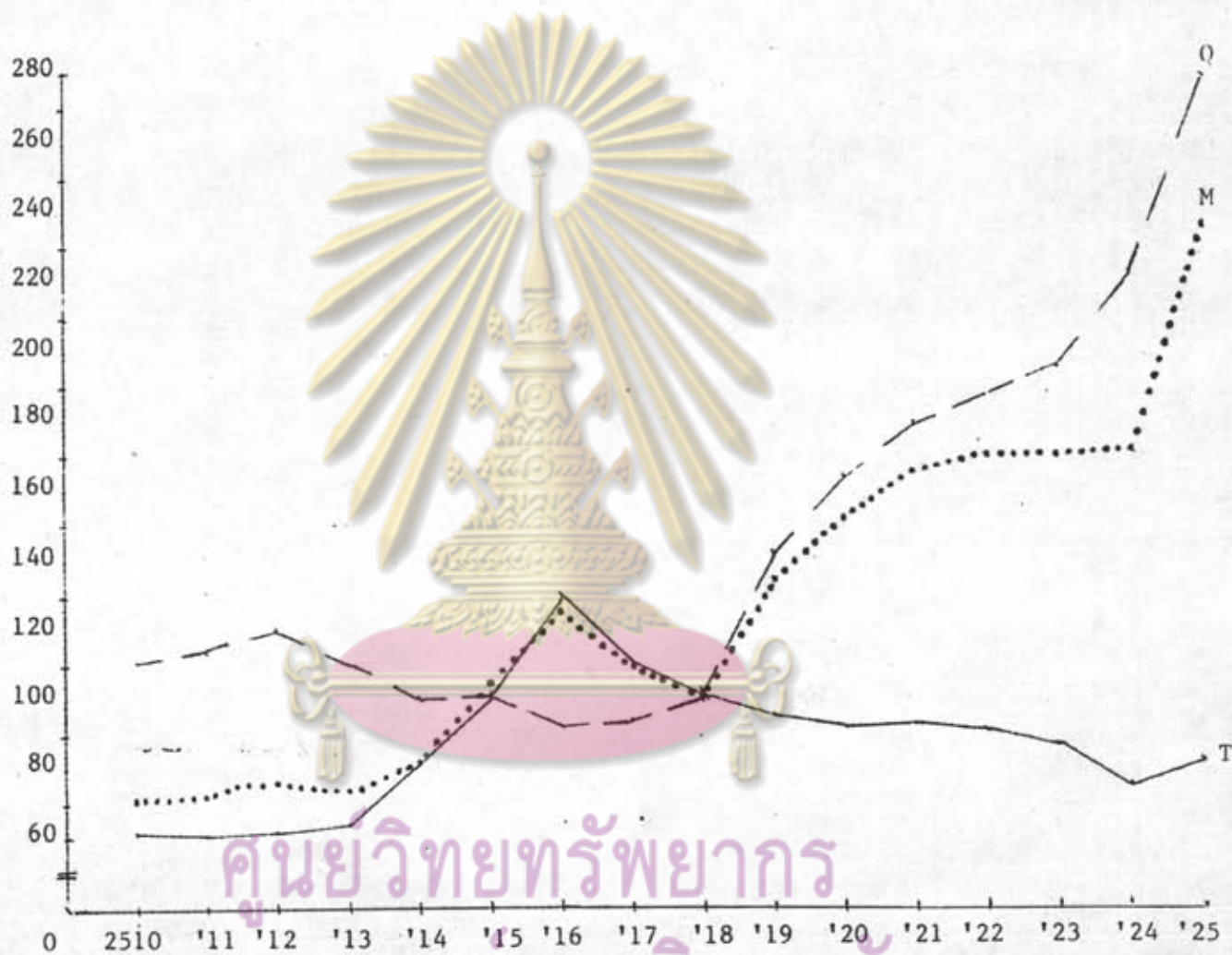
2518 = 100

ระยะเวลา	อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (income terms of trade)	ดัชนีปริมาณส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (commodity terms of trade)	ดัชนีราคาส่งออก	ดัชนีราคานำเข้า
2510	71.57	63.22	113.21	49.18	43.44
2511	72.74	61.25	118.76	48.87	41.15
2512	76.82	63.69	120.62	48.31	40.05
2513	74.25	67.45	110.08	47.51	43.16
2514	81.84	81.78	100.07	45.42	45.39
2515	105.33	102.44	102.82	49.28	47.93
2516	124.93	93.50	133.61	75.77	56.71
2517	109.86	97.69	112.46	105.99	94.25
2518	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2519	136.45	144.81	94.16	99.30	105.46
2520	151.84	166.95	90.95	103.16	113.42
2521	163.44	179.33	91.14	111.85	122.72
2522	169.98	187.28	90.76	128.28	141.34
2523	168.55	195.08	86.40	151.18	174.98
2524	170.00	221.79	76.65	143.67	187.44
2525	234.90	279.61	84.01	153.14	182.29

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ กรกฎาคม 2526).

รูปกราฟ. 3.1

- ..... INCOME TERMS OF TRADE
- INDEX NUMBER OF EXPORT QUANTUM
- COMMODITY TERMS OF TRADE

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 แหล่งที่มา : ข้อมูลจากตาราง 3.2

ทางรายได้กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันน้อยมาก ตั้งแต่ปี 2513-2518 การเคลื่อนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้เคลื่อนไปทิศทางเดียวกับการเคลื่อนของเส้นอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า และเคลื่อนทิศทางตรงข้ามกับการเคลื่อนของดัชนีปริมาณส่งออก และในช่วงหลังปี 2518-2525 การเคลื่อนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้มีทิศทางเดียวกันกับการเคลื่อนของดัชนีปริมาณส่งออก และเคลื่อนตรงข้ามกับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าอย่างเห็นได้ชัด

จากการพิจารณา เปอร์ เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากค่าแนวโน้มของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ ดัชนีปริมาณส่งออก และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าของไทยในช่วงปีที่ศึกษา ดังแสดงตาราง 3.4 มีอยู่แปดปีในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา มีการแปรผันเป็นลบในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ โดยปี 2512, 2517 และ 2518 ค่าความแปรผันที่เป็นลบในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ เกิดจากการแปรผันที่เป็นลบในปริมาณส่งออกเท่านั้น ขณะที่ปี 2513, 2523 และ 2524 การแปรผันที่เป็นลบในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ เกิดจากทั้งการแปรผันที่เป็นลบของปริมาณส่งออกและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ส่วนที่เหลือในปี 2514 การแปรผันที่เป็นลบของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ เกิดจากการแปรผันที่เป็นลบในอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าเท่านั้น ค่าการแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ที่เป็นบวกที่มีค่ามากที่สุด เกิดขึ้นในปี 2516 (19.07 เปอร์ เซนต์), ปี 2525 (12.48 เปอร์ เซนต์) และปี 2515 (8.29 เปอร์ เซนต์) โดยค่าการแปรผันที่เป็นบวกในปี 2516 เกิดจากการแปรผันที่เป็นบวกของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าเท่านั้น ส่วนปี 2525 ค่าการแปรผันที่เป็นบวก เกิดจากค่าการแปรผันที่เป็นบวกทั้งของดัชนีปริมาณส่งออกและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ปีที่เหลือ 2515 ค่าการแปรผันที่เป็นบวก เกิดจากค่าการแปรผันที่เป็นบวกของดัชนีปริมาณส่งออก เท่านั้น

จากสมการ 5 แสดงถึงความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ มีค่าเท่ากับผลบวกของความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ากับดัชนีปริมาณส่งออก และความแปรปรวนร่วม (covariance) ของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ากับปริมาณส่งออก ดังนั้น ตาราง 3.3 แสดงผลการวิเคราะห์โดยแยกองค์ประกอบของความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้

ตารางที่ 3.3 การวิเคราะห์โดยแยกองค์ประกอบของความแปรปรวนของอัตราการผลิต
เปลี่ยนทางรายได้

	สาเหตุของความแปรปรวนเนื่องจาก			
	ความแปรปรวนของอัตรา การผลิตเปลี่ยนทางการ ค้า (t)	ความแปรปรวน ของปริมาณส่งออก (q)	เทอมผลร่วม (interaction terms) ทั้งหมด (Total)	ความแปรปรวนร่วม (covariance)
ค่าจริง:	0.0073	0.0090	-0.0062	-0.0031
% ของ var(m):	72.28	89.11	-61.39	-30.69

ค่าเฉลี่ยของ $m = 1.0051$, ค่าความแปรปรวนของ $m = 0.0101$, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ t และ $q = -0.383$

ดังนั้น คชนิการชาด เสถียรภาพของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางรายได้ = 10.05

คชนิการชาด เสถียรภาพของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้า = 8.54

คชนิการชาด เสถียรภาพของปริมาณส่งออก = 9.49

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า คชนิการชาด เสถียรภาพของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางรายได้ (10.05) มีค่ามากกว่าทั้งคชนิการชาด เสถียรภาพของปริมาณส่งออก (9.49) และคชนิการชาด เสถียรภาพของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้า (8.54) แสดงว่าความแปรปรวนของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้าและปริมาณส่งออกมีค่าเสริม (reinforce) ซึ่งกันและกันในการก่อให้เกิดความแปรปรวนของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางรายได้ ทั้งนี้เพราะเทอมผลร่วม (interaction terms) มีค่าไม่มากพอที่จะหักล้างผลรวมของความแปรปรวนของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้าและปริมาณส่งออก จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากตาราง 3.5 จะเห็นได้ว่าเปอร์เซ็นต์การแปรผันบิตอปีของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางรายได้กับปริมาณส่งออกมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นบวก นั่นคือ $R = .632$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ส่วนเปอร์เซ็นต์การแปรผันบิตอปีของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางรายได้กับอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้า ไม่มีนัยสำคัญของสหสัมพันธ์โดย $R = .460$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ดังนั้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศขนาดเล็ก ราคาส่งออกและราคานำเข้าจึงเป็นคู่แปรผกผันเชิงลบ และถูกกำหนดจากอุปสงค์ของตลาดต่างประเทศเท่านั้น ส่วนปริมาณส่งออกถูกกำหนดจากผลกระทบของราคา และอุปทานส่วนเกินภายในประเทศ เป็นสำคัญ ปัญหาที่ต้องการศึกษาคือ อุปสงค์หรืออุปทาน เป็นสาเหตุสำคัญของการแปรผันทางการค้าระหว่างประเทศของไทย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราการผลิตเปลี่ยนทางรายได้ มาจากการแปรผันทางด้านอุปทานภายในประเทศมากกว่าการแปรผันในอุปสงค์จากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะคชนิการชาด เสถียรภาพของปริมาณส่งออก (9.49) มีค่ามากกว่าคชนิการชาด เสถียรภาพของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้า (8.54) และเปอร์เซ็นต์การแปรผันบิตอปีของอัตราการผลิตเปลี่ยนทางการค้า และปริมาณส่งออกมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ และไม่มีนัยสำคัญ, $R = .398$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05)

ตาราง 3.4 ดัชนีการขาดเสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศไทย
(2510 - 2525)

ปี	เปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีจากค่าแนวโน้มของ:		
	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้	ปริมาณการส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยน การค้า
2510	7.88	16.64	- 7.51
2511	1.60	1.98	- 0.37
2512	- 0.59	- 4.31	3.89
2513	-10.98	- 8.54	- 2.67
2514	- 9.02	0.02	- 9.19
2515	8.29	13.11	- 4.26
2516	19.07	- 6.78	27.73
2517	- 3.04	-12.23	10.47
2518	-18.16	-18.83	0.82
2519	3.36	6.08	- 2.56
2520	6.55	10.27	- 3.37
2521	6.31	6.94	- 0.59
2522	2.36	0.74	1.61
2523	- 5.95	- 5.30	- 0.69
2524	-12.09	- 2.81	- 9.55
2525	12.48	10.56	1.74
ดัชนีการขาด เสถียรภาพ	10.05	9.49	8.54

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ
กรกฎาคม 2526)

ตาราง 3.5 การวิเคราะห์ทางสถิติของการแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้
อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าและปริมาณส่งออกของไทย: 2510-2525

(1) อัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้และปริมาณส่งออก

$$X_1 = .203 + .641 X_2$$

(.102) (3.047)¹

$$R^2 = .399, R = .632, SE = 7.949, F\text{-test}(1, 14) = 9.284^2$$

$$D.W. = 1.756^3$$

(2) อัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ และอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า

$$X_1 = .327 + .515 X_3$$

(.144) (1.939)

$$R^2 = .212, R = .460, SE = 9.101, F\text{-test}(1, 14) = 3.761$$

$$D.W. = 1.476^3$$

(3) ปริมาณส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า

$$X_2 = .621 - .438 X_3$$

(.268) (-1.617)

$$R^2 = .157, R = -.398, SE = 9.274, F\text{-test}(1, 14) = 2.615$$

$$D.W. = 1.471^3$$

โดย: X_1 = เบอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากสมการแนวโน้มของอัตราแลกเปลี่ยน
ทางรายได้

X_2 = เบอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากสมการแนวโน้มของปริมาณส่งออก

X_3 = เบอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากสมการแนวโน้มของอัตราแลกเปลี่ยน
ทางการค้า

ที่มา: ข้อมูลจากตาราง 3.4

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า t-statistics

- 1) ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าแตกต่างจากศูนย์โดยมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 5 %
- 2) R^2 มีค่าแตกต่างจากศูนย์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 5 %
- 3) การทดสอบ Durbin-Watson แสดงว่าไม่มี autocorrelation โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ 5 %

3.3.2 การวิเคราะห์สาเหตุความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า

แม้ว่าผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าไม่ได้เป็นสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการค้า ในช่วงปี 2510-2525 แต่ก็เป็นตัวแปรที่น่าสนใจและทวีความสำคัญ ดังนั้นการวิเคราะห์แยกองค์ประกอบของความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายทางการค้า และการวิจัยศึกษาต่อไป

จากรูปกราฟ 3.2 แสดงให้เห็นว่า การเคลื่อน (Movement) ของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาปี 2510-2525 มีทิศทางเคลื่อนตรงข้ามกับทิศทางของการเคลื่อนของดัชนีราคาส่งออก และดัชนีราคานำเข้า มีอยู่ช่วงตั้งแต่ปี 2515-2518 เท่านั้นที่เคลื่อนตามกับการเคลื่อนของดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้า เท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาถึงการเคลื่อนของดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้า มีความสัมพันธ์กันสูงมากและมีแนวโน้มไปทิศทางเดียวกัน

จากสมการ 6 ความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าเท่ากับผลบวกของความแปรปรวนของดัชนีราคาส่งออกกับดัชนีราคานำเข้า ลบด้วยสองเท่าของความแปรปรวนร่วมของดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้า ดังตาราง 3.6 แสดงการแยกองค์ประกอบของความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า

ตารางที่ 3.6 การแยกองค์ประกอบของความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า

	สาเหตุของความแปรปรวน เนื่องจาก			
	ความแปรปรวนของดัชนีราคาส่งออก (p_e)	ความแปรปรวนของดัชนีราคานำเข้า (p_1)	เทอมผลร่วม (interaction terms) ทั้งหมด (Total)	ความแปรปรวนร่วม (co-variance)
ค่าจริง	0.0215	0.0191	-0.0344	-0.0172
% ของ var(t)	346.77	308.06	554.84	277.42

ค่าเฉลี่ยของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า = 1.0035, ค่าความแปรปรวนของ $t = 0.0062$

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง p_e กับ $p_1 = 0.3054$

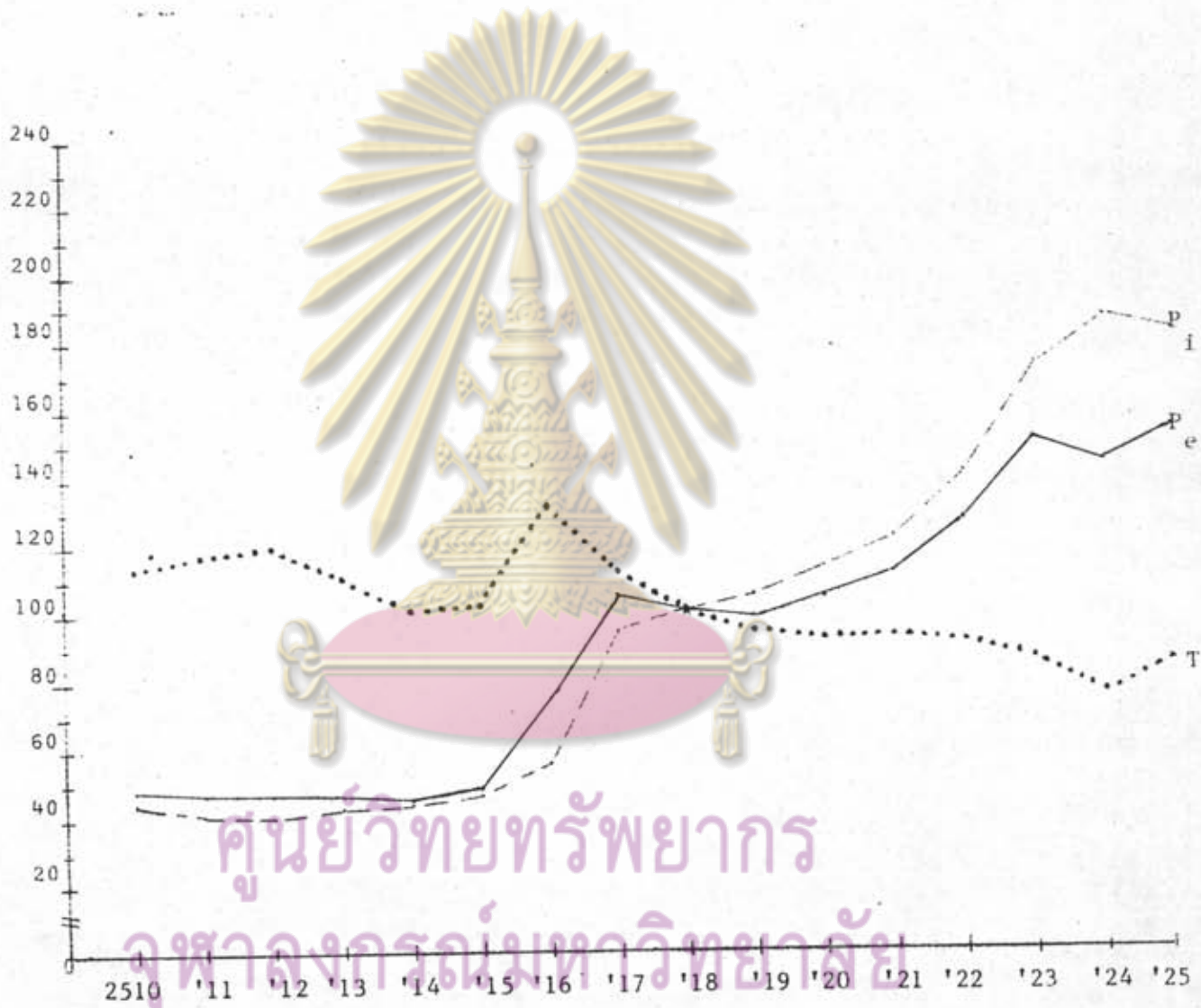
ดังนั้น ดัชนีการขาดเสถียรภาพทางการค้า = 7.87

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคาส่งออก = 14.66

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคานำเข้า = 13.82

รูป ตาราง 3.2

- ..... COMMODITY TERMS OF TRADE
- - - - INDEX NUMBER OF IMPORT PRICE
- INDEX NUMBER OF EXPORT PRICE

แหล่งที่มา: ข้อมูลจากตาราง 3.2

ตาราง 3.7 ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ดัชนีราคาส่งออก และ ดัชนีราคานำเข้า (2510 - 2525)

ปี	เปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีจากค่าแนวโน้มของ :		
	อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า	ดัชนีราคาส่งออก	ดัชนีราคานำเข้า
2510	- 7.79	19.43	29.52
2511	- 0.68	8.12	8.86
2512	3.61	- 2.62	- 6.01
2513	- 2.88	-12.73	-10.14
2514	- 9.32	-23.97	-16.16
2515	- 4.32	-24.84	-21.45
2516	27.72	5.29	-17.56
2517	10.41	34.20	21.55
2518	0.83	15.37	14.42
2519	- 2.46	4.38	7.01
2520	- 3.30	- 1.19	2.18
2521	- 0.51	- 2.40	- 1.90
2522	1.33	2.05	0.17
2523	- 0.32	9.63	9.98
2524	- 9.29	- 5.17	4.54
2525	2.05	- 7.91	- 9.76
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	7.87	14.66	13.82

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ กรกฎาคม 2526)

ตาราง 3.8 การวิเคราะห์ทางสถิติของการแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยน
ทางการค้า ดัชนีราคาส่งออก และดัชนีราคานำเข้าของไทย:
2510-2525

(1) อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า และ ดัชนีราคาส่งออก

$$X_1 = .421 + .220X_2$$

(.198) (1.524)

$$R^2 = .142, R = .377, SE = 8.463$$

$$F\text{-test } (1,14) = 2.323 \quad D.W. = 1.664^3$$

(2) อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า และดัชนีราคานำเข้า

$$X_1 = .744 - .097 X_3$$

(.329) (-.599)

$$R^2 = .025, R = -.158, SE = 9.023$$

$$F\text{-test } (1,14) = .359 \quad D.W. = 1.514^3$$

(3) ดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้า

$$X_2 = .363 + .893 X_3$$

(.174) (5.953)^1

$$R^2 = .717, R = .847, SE = 8.331$$

$$F\text{-test } (1,14) = 35.433^2 \quad D.W. = 1.359^4$$

โดย : X_1 = เปอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากสมการแนวโน้มของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า
 X_2 = เปอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากสมการแนวโน้มของดัชนีราคาส่งออก
 X_3 = เปอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีจากสมการแนวโน้มของดัชนีราคานำเข้า

ที่มา : ข้อมูลจากตาราง 3.7

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า t-statistics

- 1) ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าแตกต่างจากศูนย์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 1%
- 2) R^2 มีค่าแตกต่างจากศูนย์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 1%
- 3) การทดสอบ Durbin-Watson แสดงว่าไม่มี autocorrelation โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ 5 %
- 4) การทดสอบ Durbin-Watson ไม่ได้ออกผลที่หือสรุปได้ โดยมีนัยสำคัญทาง

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า คชณิการขาด เสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (7.87) มีค่าน้อยกว่าคชณิการขาด เสถียรภาพของคชณิราคาส่งออก (14.66) และคชณิการขาด เสถียรภาพของคชณิราคานำเข้า (13.82) แสดงว่าความแปรปรวนของคชณิราคาส่งออก และคชณิราคานำเข้า มีค่าหักล้าง (offset) ในการก่อให้เกิดการขาด เสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า เพราะเทอมผลร่วม (interaction terms) มีค่ามากจนหักล้างผลรวมของความแปรปรวนของคชณิราคาส่งออกและคชณิราคานำเข้า แต่คชณิการขาด เสถียรภาพของคชณิราคาส่งออก (14.66) มีค่ามากกว่าคชณิการขาด เสถียรภาพของคชณิราคานำเข้า (13.82) ดังนั้นการแปรผันของราคาส่งออก น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า แต่จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังตารางที่ 3.8 พบว่า เปอร์เซนต์การแปรผันของคชณิราคาส่งออกกับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย, $R = 0.377$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) นอกจากนี้ เปอร์เซนต์การแปรผันของคชณิราคานำเข้ากับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ก็ไม่มีความสัมพันธ์เช่นกัน, $R = - .158$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) แต่ เปอร์เซนต์การแปรผันของคชณิราคาส่งออกกับคชณิราคานำเข้า มีความสัมพันธ์กันสูงมากและมีทิศทางเดียวกัน โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์, $R = .847$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .01) ดังนั้น สรุปได้ว่าสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการแปรผันของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ไม่ได้เกิดจากการแปรผันของคชณิราคาส่งออก หรือ คชณิราคานำเข้าอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เกิดจากความแปรปรวนร่วม (covariance) ระหว่างคชณิราคาส่งออกกับคชณิราคานำเข้า ทั้งนี้สามารถอธิบายได้จากผลของวัฏจักรของสต็อก (Stock Cycle Effects) โดยประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ส่วนใหญ่ส่งสินค้าออกขั้นปฐม (primary products) และนำสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าทุน เข้าประเทศ ดังนั้นหากเกิดการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์สำหรับสินค้าขั้นปฐม ก็จะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม ในไม่ช้าก็เร็ว ดังนั้นประเทศที่ส่งสินค้าขั้นปฐม เป็นสินค้าออกนั้น เมื่อ เกิดการแปรผันในราคาส่งออกก็จะมีผลก่อให้เกิดการแปรผันในราคานำเข้าไม่ช้าก็เร็ว ซึ่งการแปรผันในราคาส่งออกและราคานำเข้าจะนำไปสู่การแปรผันในอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า นั้นเอง

3.4 การเปรียบเทียบการวัดคชณิการขาด เสถียรภาพทางการค้า 5 วิธีแตกต่างกัน

การวัดคชณิการขาด เสถียรภาพทางการค้าด้วยวิธีแตกต่างกัน ทำให้สามารถชี้ชัดถึงผลสรุปในการวิเคราะห์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการวัดคชณิการขาด เสถียรภาพที่ใช่ เปรียบเทียบต่าง ๆ กันคือ

- วิธีการวัด A: วิธี log-Variance
 วิธีการวัด B: วิธีของ United Nation
 วิธีการวัด C: วิธีการวัดความ เบี่ยงเบนปีต่อปีจากสมการแนวโน้มถดถอยเชิงเส้น
 วิธีการวัด D: วิธีการวัดความ เบี่ยงเบนปีต่อปีจากค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ห้าปี
 วิธีการวัด E: วิธีการวัดความแปรปรวนจากสมการแนวโน้ม Exponential

ตั้งผลการวิเคราะห์ จากตารางที่ 3.9 แสดงถึงดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตรา
 การแลกเปลี่ยนทางรายได้ อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า และปริมาณส่งออก และแสดงถึง
 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เมอร์ เซนต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับปริมาณ
 ส่งออก (M-Q), อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (M-T)
 และปริมาณส่งออกกับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (Q-T) ซึ่งให้เห็นว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพ
 ของปริมาณส่งออกมีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ทุกวิธี
 การวัด และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เมอร์ เซนต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทาง
 รายได้กับปริมาณส่งออก (M-Q) มีค่าสูงกว่าของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับอัตราการแลกเปลี่ยน
 ทางการค้า (M-T) (วิธีการวัด B:R=.621, วิธีการวัด C:R=.796, วิธีการวัด D:R=
 .635, วิธีการวัด E:R=.632) มีนัยสำคัญทุกวิธีการวัด ณ ระดับ .05 ส่วนเปอร์เซ็นต์
 การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (M-T)
 มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05 จากวิธีการวัด B และ D ส่วนวิธีการวัด C และ E ไม่มีนัยสำคัญ
 ณ ระดับ .05 (วิธีการวัด B:R = .576, วิธีการวัด C:R = .411, วิธีการวัด D:R= .603,
 วิธีการวัด E:R = .460) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยน
 ทางรายได้ สาเหตุสำคัญมาจากการแปรผันทางด้านอุปทานมากกว่า การแปรผันทางด้านอุปสงค์
 ตามผลการวิเคราะห์ข้างต้น

3.5 การวิเคราะห์การขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกที่สำคัญรายชนิด : วิเคราะห์ระดับจุลภาค

จากการวิเคราะห์การขาดเสถียรภาพทางการค้าในระดับมหภาค ทำให้ทราบถึงสาเหตุ
 ที่เป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพการค้าของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2510-2525
 ซึ่งทำให้ดำเนินนโยบายในการใช้เครื่องมือรักษาเสถียรภาพทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่
 ถ้าหากได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกที่สำคัญเป็นรายชนิด
 (individual exports) จะทำให้สามารถรู้ถึงปัญหาและสาเหตุการขาดเสถียรภาพของสินค้า
 ส่งออกชนิดนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้การใช้เครื่องมือนโยบายในการรักษาเสถียรภาพทางการค้าของสินค้า

ตาราง 3.3 การเปรียบเทียบการวัดดัชนีการขาดเสถียรภาพทางการค้า 5 วิธี
แตกต่างกัน (2510-2525)

วิธีการวัด ดัชนีการ ขาดเสถียร ภาพ	ดัชนีการขาดเสถียรภาพ			สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)		
	อัตราการแลกเปลี่ยนทาง รายได้ (income terms of trade=M)	อัตราการแลกเปลี่ยนทาง การค้า (com- modity terms of trade=T)	ปริมาณการ ส่งออก (quantity of export =Q)	M-Q	M-T	Q-T
วิธี A (N=15)	11.40	11.10	11.20	-	-	-
วิธี B (N=15)	10.380	7.425	11.043	0.6213 (S)	0.5764 (S)	-0.1787 (N.S)
วิธี C (N=16)	9.95	5.47	15.68	0.796 (S)	0.337 (N.S)	-0.188 (N.S)
วิธี D (N=12)	7.919	5.839	6.221	0.6350 (S)	0.6033 (S)	-0.0430 (N.S)
วิธี E (N=16)	10.05	8.54	9.49	0.6315 (S)	0.4602 (N.S)	-0.3983 (N.S)

ที่มา: ข้อมูลจากตาราง 3.2

หมายเหตุ: วิธี A: วิธี log variance instability index

วิธี B: วิธีของ United Nation

วิธี C: วิธีการวัดความเบี่ยงเบนมีต่อปีจากสมการแนวโน้มถดถอย
เส้นตรง

วิธี D: วิธีการวัดความเบี่ยงเบนมีต่อปีจากค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ห้าปี

วิธี E: วิธีการวัดความแปรปรวนจากสมการแนวโน้ม EXPONENTIAL

S หมายถึง มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 5 %

N.S. หมายถึง มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 5 %

ส่งออกชนิดนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องทิศทาง และมีประสิทธิภาพ ทั้งยังได้เข้าใจปัญหาการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกชนิดที่สำคัญนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

ดังตารางที่ 3.10 แสดงถึงสัดส่วนของมูลค่าส่งออกของสินค้าส่งออกที่สำคัญชนิดต่าง ๆ ต่อมูลค่าส่งออกของไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ.2510-2525 จะเห็นว่า สินค้าส่งออกที่สำคัญ 9 ชนิด ที่ศึกษา มีสัดส่วนของรายได้จากการส่งออกต่อรายได้ส่งออกทั้งหมด ประมาณร้อยละ 65 ชาวามีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 15.80 รองลงมาได้แก่ มันสำปะหลัง (10.52 %) ยางพารา (9.03 %) ดินบุก (6.99 %) ข้าวโพด (6.93 %) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (6.76 %) น้ำตาล (6.12 %) กุ้งสดแช่แข็ง (1.73 %) และสับปะรดกระป๋อง (1.01 %) โดยแยกเป็นหมวดสินค้าประเภทอาหาร ร้อยละ 64.89 และหมวดสินค้ามิใช่อาหารเป็นร้อยละ 35.11 ของรายได้ส่งออกทั้งหมด

นับตั้งแต่ปี 2515 เป็นต้นมา หมวดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หมวดผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ และหมวดผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ได้ทวีความสำคัญและทำรายได้จากการส่งออก เป็นสัดส่วนค่อนข้างสูงตามลำดับ รองจากหมวดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรซึ่งทำรายได้จากการส่งออกสูงสุด หมวดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ทำรายได้สูงสุดได้แก่ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอประกอบด้วย ผ้าใยประดิษฐ์ ผ้าฝ้าย ผ้าใยประดิษฐ์ และที่สำคัญที่ทำรายได้สูงสุดในหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยทำรายได้ เป็นสัดส่วน ในช่วงปี 2514-2525 ประมาณร้อยละ 48.04 ของรายได้จากการส่งออกของหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอ รองลงมาได้แก่ผ้าฝ้ายเป็นสัดส่วน ประมาณร้อยละ 41.26 และ เส้นด้าย เป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10.70 นอกจากนี้ สินค้าที่น่าสนใจอีกชนิดหนึ่งก็คือ ผลไม้กระป๋อง โดยปี 2514 ทำรายได้จากการส่งออก มีมูลค่า 44 ล้านบาท และมีมูลค่าจากการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี 2525 ทำรายได้เป็นมูลค่า 2,110 ล้านบาท โดยมีสับปะรดกระป๋อง เป็นสินค้าที่ทำรายได้จากการส่งออก ต่อรายได้ส่งออกของผลไม้กระป๋องสูงสุดประมาณร้อยละ 95 ในช่วงปี 2514-2525 นอกจากนี้ก็เป็น เงาะกระป๋อง และลำไยกระป๋อง ประมาณร้อยละ 5 ของรายได้จากการส่งออกผลไม้กระป๋องเท่านั้น

หมวดผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ ที่ทำรายได้สูงสุดได้แก่ ดินบุก โดยทำรายได้ส่งเป็นอันดับสี่ เป็นสัดส่วนรายได้การส่งออกต่อรายได้การส่งออกทั้งหมด ประมาณร้อยละ 6.99 ในช่วงปี 2510-2525 และทำรายได้จากการส่งออกต่อรายได้จากการส่งออกของหมวดผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ ประมาณร้อยละ 70 ส่วนหมวดผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ที่ทำรายได้จากการส่งออกสูงสุดได้แก่ กุ้งสดแช่แข็ง โดยทำรายได้ต่อรายได้จากการส่งออกทั้งหมดประมาณ 1.73 % ในช่วงปี 2510-2525 เป็นอันดับ 8 ของสินค้าที่ทำรายได้ส่งออกสูงสุด และทำรายได้ส่งออกต่อรายได้ส่งออกของผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำประมาณร้อยละ 50

ตาราง 3.10 เปอร์ เซนต์ส่วนแบ่งของการส่งออกที่สำคัญ (2510-2525)

อันดับ	สินค้า	เปอร์ เซนต์ส่วนแบ่งของการส่งออก
1	ข้าว	15.80
2	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	10.52
3	ยางพารา	9.03
4	ดีบุก	6.99
5	ข้าวโพด	6.93
6	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	6.76
7	น้ำตาล	6.12
8	กุ้งสดแช่แข็ง	1.73
9	สับปะรดกระป๋อง	1.01
10	อื่น ๆ	35.11
	รวม	100.00

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ กรกฎาคม 2526)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้าว

สินค้าข้าว นับ เป็นผลิตภัณฑ์ เกษตรที่สำคัญที่สุด เพราะนอกจาก เป็นอาหารหลัก ในการบริโภคของคนในประเทศแล้ว ยังเป็นสินค้าที่ทำรายได้จากการส่งออกสูงที่สุดในจำนวนสินค้าส่งออกทั้งหมด โดยเฉพาะในระยะแรกของการค้า ก่อนที่มีแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้าว นับว่า เป็นสินค้าที่ทำรายได้และมีความสำคัญสูงสุด เพราะไทยส่งสินค้าออก เกษตรกรรมเพียงไม่กี่ชนิด ทั้งนี้ เนื่องจากในระยะนั้น เกษตรกรรมของไทยยังคงปลูกพืชผลเพียงไม่กี่ชนิด ส่วนใหญ่ก็มีข้าวและยางพารา ถ้ามีใดผลผลิตของพืชทั้งสองชนิด เกิดการลดน้อยลงด้วยสาเหตุใดก็ตาม ภาวะเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมจะถูกกระทบกระเทือนอย่างแรง เพราะรายได้จากการค้าระหว่างประเทศในการส่งสินค้าออกจะลดลงอย่างมากมา ในระยะหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ประเทศได้กระจายการผลิตสินค้าเกษตรกรรมอย่างมาก สามารถส่งสินค้าเกษตรกรรมออกได้มากขึ้น แต่ข้าวก็ยังคงเป็นสินค้าที่ทำรายได้สูงสุดอยู่ เช่นเคย แม้สัดส่วนจะลดลงไปมากก็ตาม โดยในปี 2525 ทำรายได้สูงสุดประมาณ 22,510 ล้านบาท ประมาณร้อยละ 14.09 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด นอกจากนั้นประเทศไทย ยังเป็นผู้ส่งข้าว สู่ตลาดโลกที่สำคัญ โดยช่วงปี 2523-2525 ไทย เป็นผู้ส่งข้าว เป็นสินค้าออก เป็นอันดับ 1 ของโลก โดยส่งข้าวออกมีละกว่า 6 ล้านตัน¹⁾ มากกว่าสหรัฐอเมริกาซึ่งเคยเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลกโดยสหรัฐออกไป เป็นอันดับ 2 ติดตามด้วยปากีสถาน พม่า และจีนตามลำดับ โดยไทยส่งข้าวออกขายต่างประเทศประมาณร้อยละ 36 ของปริมาณการส่งออกของโลก สหรัฐส่งออกร้อยละ 20 และปากีสถานส่งออกร้อยละ 10 ประเทศไทยเคยเป็นผู้ส่งข้าว เป็นอันดับ 2 โดยส่งออกประมาณร้อยละ 15 ของปริมาณส่งออกของโลก ในปี 2477-2481 หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยกลายเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยส่งออกประมาณร้อยละ 36 ของปริมาณการส่งออกของโลกในปี 2493 แต่ในปี 2497 ก็เสียตำแหน่ง ในฐานะผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลกให้แก่ พม่า แต่ยังคงเป็นอันดับ 2 ในการส่งออกของโลก ทั้งนี้ เนื่องจากการเพิ่มการบริโภคภายในประเทศอัน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยกลายเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลกโดยคู่แข่งสหรัฐอเมริกาซึ่ง เคยเป็นผู้ส่งออก

¹⁾ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฝ่ายแผนและประเมินผลกองวิจัยสินค้า และตลาด, สรุปปัญหาการค้าผลิตเกษตรของไทย 19 ชนิด ปีปัจจุบัน 2526 (กรุงเทพมหานคร: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2526), หน้า 1.

รายใหญ่ที่สุดของโลก

จากสมการ 5 และ ตารางที่ 3.11 (1) สามารถคำนวณความแปรปรวนของอัตราแลกเปลี่ยนผ่านทางรายได้ของข้าว:

$$\begin{aligned}\text{VAR} (m) &= \text{VAR} (q) + \text{VAR} (t) + 2 \text{cov} (t, q) \\ &= 0.0963 + 0.0830 + 2 (-0.0611) \\ &= 0.0571\end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนผ่านทางรายได้ = 23.90

จะเห็นว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนผ่านทางรายได้ (23.90) มีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (31.03) และดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (28.81) แสดงว่าการแปรผันของ

ของอุปทานภายในประเทศและอุปสงค์จากต่างประเทศ มีผลหักล้างกัน (offset) ในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าข้าว เพราะความแปรปรวนร่วม

(covariance) ของปริมาณส่งออกกับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามีทิศทางตรงข้ามกัน และ

เทอมผลรวมรวม (total interaction term) มีค่ามากที่หักล้างผลรวมของความแปรปรวน

ของปริมาณสินค้าส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าและ ดังตารางที่ 3.11 (1) ส่วนล่าง

แสดงให้เห็นว่า เปอร์เซนต์ความแปรผันมีต่อปีของปริมาณส่งออก (Q) กับอัตราแลกเปลี่ยน

รายได้ (M) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก; $R = 0.619$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ

0.05) ส่วน เปอร์เซนต์ความแปรผันมีต่อปีของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (T) กับอัตรา

แลกเปลี่ยนทางการค้า (M) มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก โดยค่าสัมประสิทธิ์มีค่าบวก; $R = 0.110$

(ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) อีกทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออกมี

ค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าในการก่อให้เกิดการแปรผันใน

อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า ดังนั้นการขาดเสถียรภาพของอุปทานเป็นสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการค้าข้าวระหว่างประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายปัจจัยที่สำคัญ

ได้ดังนี้

ในฐานะที่ข้าว เป็นธัญญาหารหลักของคนไทย และเป็นสินค้าที่หารายได้ให้ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง การค้าข้าวมักจะขึ้นอยู่กับนโยบายและการแทรกแซงตลาดของรัฐบาลเสมอ โดยเฉพาะอุปทานของการส่งออกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนโยบายของรัฐบาล เป็นอันมาก มาตรการที่รัฐบาลใช้เกี่ยวกับการส่งออกอาจแบ่งได้เป็น 5 ประการด้วยกัน คือ:

ตาราง 3.11 ดัชนีการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกสำคัญ 9 ชนิด

ปี	(1)			(2)		
	ข้าว			ยางพารา		
	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้	ปริมาณ ส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางการค้า	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้	ปริมาณ ส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางการค้า
(M)	(Q)	(T)	(M)	(Q)	(T)	
2510	50.48	56.10	- 3.60	-18.58	-11.55	- 7.95
2511	24.65	4.37	19.43	- 3.42	0.09	- 3.51
2512	- 3.50	- 7.44	4.26	41.46	3.88	36.18
2513	-26.04	-10.84	-17.05	6.99	- 1.89	9.05
2514	-20.99	22.46	-35.48	- 15.11	3.78	-18.20
2515	10.79	52.08	- 27.15	-23.25	1.44	-24.34
2516	-25.35	-43.35	31.77	57.63	18.10	33.47
2517	20.56	-36.13	88.76	3.32	3.84	- 0.50
2518	-34.16	-45.45	20.70	-34.39	- 9.91	-27.17
2519	-10.88	4.88	-15.03	- 6.44	- 3.25	- 3.30
2520	24.59	44.47	-13.76	- 1.97	- 2.21	0.25
2521	-12.17	-26.62	19.69	15.68	1.93	13.49
2522	10.29	18.37	- 6.83	50.18	13.73	32.05
2523	7.90	9.82	- 1.75	18.26	- 5.93	25.71
2524	24.28	10.20	12.78	-11.01	-7.59	- 3.70
2525	0.53	27.50	-21.15	-25.82	0.93	-26.50
ดัชนีการ ขาดเสถียร ภาพ	23.90	31.03	28.81	25.34	7.53	20.57

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ กรกฎาคม 2526)

เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	M	Q	T	M	Q	T
M	1	.619	.110	M	1	.737
Q	-	1	-.683	Q	-	1
T	-	-	1	T	-	1

ตาราง 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกสำคัญ 9 ชนิด

ปี	(3)			(4)		
	ตีบวก			ข้าวโพด		
	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้	ปริมาณ ส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางการค้า	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้	ปริมาณ ส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางการค้า
(M)	(Q)	(T)	(M)	(Q)	(T)	
2510	5.09	5.21	- 0.11	-26.17	-16.58	-11.50
2511	- 4.07	- 1.66	- 2.45	-10.49	8.87	-17.78
2512	9.80	0.44	9.32	- 1.51	3.61	- 4.94
2513	3.69	- 1.07	4.81	1.64	- 6.79	9.04
2514	- 2.77	- 0.14	- 2.63	12.46	15.75	- 2.84
2515	- 1.60	1.32	- 2.88	- 2.60	9.35	-10.93
2516	2.66	5.63	- 2.81	19.06	-21.09	50.88
2517	- 6.30	- 3.95	- 2.45	48.96	25.79	18.42
2518	-37.65	-24.37	-17.56	32.08	10.39	19.65
2519	-24.82	-11.65	-14.91	24.84	21.77	2.52
2520	1.87	- 9.17	12.15	-31.41	-25.50	- 7.93
2521	42.07	16.89	21.54	-18.51	- 8.48	-10.95
2522	47.50	19.63	23.30	- 6.84	-10.40	3.97
2523	35.80	22.00	11.31	- 2.67	- 5.89	3.42
2524	-11.39	1.11	-12.36	- 1.98	5.63	- 7.20
2525	-31.68	-21.98	-12.43	- 4.42	11.43	-14.22
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	27.91	12.58	11.88	20.71	14.68	16.67

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และกรกฎาคม

2526)

เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (R)

	M	Q	T	M	Q	T
M	1	.949	.859	M	1	.661
Q	-	1	.684	Q	-	1
T	-	-	1	T	-	1

ตาราง 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกสำคัญ 9 ชนิด

ปี	(5)			(6)		
	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง			กุ้งสดแช่แข็ง		
	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้ (M)	ปริมาณ ส่งออก (Q)	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางการค้า (T)	อัตราการแลกเปลี่ยน เปลี่ยนทาง รายได้ (M)	ปริมาณ ส่งออก (Q)	อัตราการแลกเปลี่ยน เปลี่ยนทาง การค้า (T)
2510	- 7.27	6.74	-13.13	6.05	38.08	-23.20
2511	- 8.15	3.59	-11.33	12.37	5.34	6.67
2512	- 5.86	- 3.06	- 2.89	4.64	8.55	- 3.60
2513	7.51	12.52	- 4.45	-24.64	-20.81	- 4.84
2514	- 8.37	-18.74	-12.76	-25.89	-36.29	16.32
2515	- 4.29	-19.08	18.28	- 9.30	-29.23	28.16
2516	18.82	- 3.30	22.88	72.23	44.63	19.08
2517	- 3.09	7.61	- 9.94	-26.17	- 7.92	-19.82
2518	- 3.20	- 8.59	5.90	- 3.29	12.38	-13.94
2519	32.97	21.67	9.29	29.98	16.67	11.41
2520	12.09	10.29	1.63	- 1.41	- 3.18	1.83
2521	29.69	49.60	-13.31	10.04	0.68	9.30
2522	- 9.93	-19.58	12.00	41.22	12.58	25.44
2523	- 3.45	- 9.65	6.86	-11.79	0.08	-11.86
2524	-17.19	- 7.45	-10.52	-20.83	- 3.18	-18.23
2525	-14.22	- 1.52	-12.90	- 6.26	- 3.99	- 2.36
ดัชนีการ ขาดเสถียร ภาพ	14.87	17.00	11.75	23.79	20.57	15.71

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521และกรกฎาคม 2526)

เมตริกซ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	M	Q	T		M	Q	T
M	1	.729	.209	M	1	.762	.502
Q	-	1	-.509	Q	-	1	.179
T	-	-	1	T	-	-	1

ตารางที่ 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกสำคัญ 9 ชนิด

ปี	(7) น้ำตาล			(8) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ		
	อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้	ปริมาณส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า	อัตราการเปลี่ยนแปลงทางรายได้	ปริมาณส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า
	(M)	(Q)	(T)	(M)	(Q)	(T)
2514	- 61.40	- 37.70	- 38.04	- 67.58	- 63.68	- 10.74
2515	11.13	23.20	- 9.80	25.60	4.24	20.49
2516	- 19.70	- 29.46	13.83	97.40	71.56	15.06
2517	45.45	- 6.80	51.01	21.08	27.11	- 4.74
2518	90.82	9.45	74.34	- 17.49	2.31	-19.35
2519	99.73	75.11	14.06	33.37	36.80	- 2.51
2520	85.42	118.29	- 15.06	24.54	23.23	1.06
2521	- 15.78	16.30	- 27.58	35.04	38.96	- 2.82
2522	- 19.16	12.70	- 28.27	15.37	7.16	7.66
2523	- 62.91	- 63.74	2.30	- 13.99	-14.02	0.04
2524	- 3.84	- 23.94	26.43	- 22.40	-24.82	3.22
2525	16.36	27.07	- 8.43	- 27.08	-26.43	- 0.88
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	54.66	47.51	32.11	39.24	34.57	10.17

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ กรกฎาคม 2526)

เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	M	Q	T		M	Q	T
M	1	.774	.532	M	1	.961	.577
Q	-	1	-.106	Q	-	1	.344
T	-	-	1	T	-	-	1

ตาราง 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกสำคัญ 9 ชนิด

(9)

ปี	สัมประสิทธิ์การป้องกัน		
	อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (M)	ปริมาณส่งออก (Q)	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (T)
2514	- 20.21	- 11.24	- 10.11
2515	- 29.95	- 18.24	- 14.32
2616	- 30.74	- 30.82	0.11
2517	23.04	11.22	10.63
2518	14.90	6.22	8.17
2519	50.74	34.79	11.83
2520	64.92	47.51	11.80
2521	61.99	45.52	11.32
2522	14.78	14.39	0.34
2523	- 15.72	- 5.49	- 10.82
2524	- 25.46	- 17.08	- 10.11
2525	- 37.01	- 34.99	- 3.11
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	34.81	26.96	9.67

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และ กรกฎาคม 2526)

เมตริกซ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	M	Q	T
M	1	.984	.760
Q	-	1	.653
T	-	-	1

ตาราง 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกสำคัญ 9 ชนิด

ปี	2.1			4.1		
	ยางพารา			ข้าวโพด		
	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า	ดัชนีราคาส่งออก	ดัชนีราคานำเข้าทั้งหมด	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า	ดัชนีราคาส่งออก	ดัชนีราคานำเข้าทั้งหมด
(T)	(P _e)	(P _i)	(T)	(P _e)	(P _i)	
2510	-8.35	18.70	29.52	-11.57	14.53	29.52
2511	-3.93	4.58	8.86	-17.78	-10.49	8.86
2512	35.65	27.50	-6.01	-5.01	-10.72	-6.01
2513	8.75	-2.28	-10.14	9.05	-2.01	-10.14
2514	-18.46	-31.64	-16.16	-2.85	-18.55	-16.16
2515	-24.54	-40.73	-21.45	-10.96	-30.06	-21.45
2516	33.25	9.85	-17.56	50.86	24.37	-17.56
2517	-0.59	20.83	21.55	18.40	43.92	21.55
2518	-27.17	-16.67	14.42	19.61	36.86	14.42
2519	-3.32	3.46	7.01	2.56	9.75	7.01
2520	0.17	2.35	2.18	-7.99	-5.98	2.18
2521	13.50	11.34	-1.90	-11.02	-12.71	-1.90
2522	32.28	32.50	0.17	3.96	4.14	0.17
2523	25.90	38.47	9.98	3.42	13.74	9.98
2524	-3.56	0.82	4.54	-7.15	-2.93	4.54
2525	-26.33	-33.52	-9.76	-14.23	-22.60	-9.76
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	20.57	23.50	13.82	16.55	20.86	13.82

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย , รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มิถุนายน 2521 และกรกฎาคม 2526)

เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	T	P _e	P _i		T	P _e	P _i
T	1	.770	-.071	T	1	.675	-.138
P _e	-	1	.373	P _e	-	1	.630
P _i	-	-	1	P _i	-	-	1

ตาราง 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ปี	(8.1)			(8.2)		
	ผ้าและเส้นใย			ด้ายและผ้าผืน		
	อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้	ปริมาณส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า	อัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้	ปริมาณส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า
(M)	(Q)	(T)	(M)	(Q)	(T)	
2514	-53.79	-38.44	-24.93	-71.85	-67.03	-14.62
2515	52.18	39.10	9.40	- 0.42	11.67	-10.83
2516	53.79	26.71	21.37	168.66	105.98	30.43
2517	-18.70	-39.84	35.14	3.15	- 9.03	13.39
2518	-45.94	-47.29	2.56	-17.88	- 3.10	-15.25
2519	34.36	45.95	- 7.94	61.99	60.67	0.82
2520	71.42	108.82	-17.91	32.46	37.61	- 3.74
2521	61.71	87.14	-13.59	54.18	53.54	0.42
2522	11.09	1.77	9.16	44.93	19.65	20.93
2523	- 0.06	11.33	-10.23	-20.51	-28.05	10.50
2524	-17.49	-22.10	5.92	-32.47	-36.19	5.83
2525	-36.76	-42.16	9.33	-38.87	-19.87	-23.71
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	46.03	50.05	16.48	55.25	46.08	15.31

ที่มา : Department of Customs, Foreign Trade Statistics of Thailand, 1971 - 1982

เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	M	Q	T	M	Q	T	
M	1	.935	-.083	M	1	.660	
Q	-	1	-.399	Q	-	1	.467
T	-	-	1	T	-	-	1

ตาราง 3.11 (ต่อ) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

8.3

ปี	เสื้อผ้าสำเร็จรูป		
	อัตราการแลกเปลี่ยน ทางรายได้	ปริมาณ ส่งออก	อัตราการแลกเปลี่ยน เปลี่ยนทางการค้า
	(M)	(Q)	(T)
2514	-65.11	- 62.23	- 5.11
2515	46.15	- 0.67	47.14
2516	81.91	73.94	4.58
2517	13.66	43.29	-20.68
2518	5.41	37.34	-23.25
2519	17.86	21.32	- 2.85
2520	- 5.33	-11.89	7.45
2521	13.26	16.09	- 2.44
2522	2.23	1.58	0.64
2523	- 7.27	-3.11	-4.24
2524	- 8.34	-10.57	2.49
2525	-17.83	-26.68	12.07
ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	33.97	34.06	16.97

ที่มา : Department of Customs, Foreign Trade Statistics of Thailand
1971-1982

เบตริกของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

	M	Q	T
M	1	.845	.417
Q	-	1	-.096
T	-	-	1

พรีเมีย การเก็บพรีเมียข้าวนี้ทำติดต่อกันมาเกือบ 30 ปี โดยเริ่มเก็บครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2497 เก็บค่าพรีเมีย ในลักษณะภาษีเฉพาะต่อหน่วย (specific tax) ซึ่งจำแนกตามคุณภาพของข้าว โดยการควบคุมดูแลของกระทรวงพาณิชย์ แต่ต่อมา บางครั้งกำหนด เป็นอัตราตายตัวว่าข้าวชนิด นั้นชนิดนี้เก็บต้นละเท่าไร บางครั้งเก็บ เป็นสัดส่วนของราคาข้าวส่งออก ในระยะแรก ๆ รายได้จากพรีเมียข้าวมีสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐสูง ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาสัดส่วนนี้ลดลง เพราะ รัฐเก็บภาษีทางอื่นได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งภาษีจากสินค้าออกสำคัญชนิดอื่น ๆ ได้เพิ่มขึ้น

ค่าธรรมเนียมส่งออก เป็นภาษีค้างหากนอกเหนือจากพรีเมียข้าว เก็บในอัตราร้อยละ 5 ของมูลค่าส่งออก

การบังคับซื้อข้าวสำรอง มาตรการนี้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี 2505 แต่มาใช้อย่างจริงจัง นับแต่ปี 2518 โดยรัฐบาลกำหนดให้ผู้ส่งออกต้องขายข้าวให้รัฐบาล ในราคาต่ำเป็นอัตราส่วนของ ปริมาณข้าวส่งออก อัตราส่วนนี้แล้วแต่รัฐบาลจะกำหนด เป็นครั้ง ๆ ไป เช่น 1:1, $1:\frac{1}{2}$ รัฐบาล จะนำข้าวนี้ไปขายปลีกให้กับประชาชน ในราคาต่ำกว่าข้าวในท้องตลาด

การขายข้าวระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล การขายข้าว ในกรณีนี้เป็นเพียงการที่รัฐบาลติดต่อ ขายให้กับรัฐบาลประเทศอื่น ๆ ในราคาที่มีต่ำกว่าราคาตลาดโลก เสร็จแล้วรัฐบาลก็จะมอบหมาย ให้ผู้ส่งออก เอกชน เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้ การขายข้าวแบบนี้ เป็นวิธีการขยายตลาด เพื่อส่งออก ได้เพิ่มขึ้นวิธีหนึ่ง

มาตรการจำกัดการส่งออก รัฐบาลจะเป็นฝ่ายออกใบอนุญาตการส่งออก ซึ่งเรียกกัน ว่า "โควตา" ให้ผู้ส่งออก เป็นครั้ง ๆ เช่น 6 เดือน โดยพิจารณาจากยอดการส่งออกของผู้ส่ง ออกรายนั้น ๆ มาตรการเช่นนี้ทำให้ผู้ไม่มีโควตาส่งออก แต่ต้องการทำธุรกิจส่งออกต้องแอบ ซื้อโควตาจากผู้ที่มีโควตาในตลาดมืด ทำให้ต้นทุนในการส่งออกเพิ่มขึ้น แต่รัฐบาลถือว่าต้องใช้ มาตรการนี้ เพื่อรักษาระดับข้าวสำรองในประเทศให้มี เพียงพอกับความต้องการบริโภค

นโยบายการแทรกแซงตลาดการค้าข้าวระหว่างประเทศ เหล่านี้มี เป้าหมายดังต่อไปนี้

1. การที่จะให้มีข้าว ในปริมาณ เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ
2. การรักษาเสถียรภาพของระดับราคาข้าวภายในประเทศ
3. การรักษารายได้จากการส่งออกที่สูงสุด

เป็นที่แน่ชัดว่า เป้าหมายบางอย่างมีความขัดแย้งกันเอง นอกจากนี้ผู้วางนโยบาย ยังต้อง เผชิญกับความไม่แน่นอนของผลผลิตข้าว และราคาในตลาดโลก ซึ่งโดยปกติสะท้อนให้ เห็นการ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและบ่อยครั้งที่เกิดความผิดพลาด เช่น ในปี พ.ศ. 2501 และ 2511

รัฐบาลได้กำหนดให้มีการควบคุมปริมาณข้าวที่ส่งออกและขึ้นอัตราค่าหรีเมียม เนื่องจากในปีก่อน ๆ ผลผลิตข้าวลดลง ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ลดอุปทานของการส่งออก และรักษาปริมาณข้าวในประเทศให้เพียงพอ ส่วนในปีที่มีการผลิตข้าวมีปริมาณเหลือมาก การควบคุมก็อ่อนคลายลงและอัตราค่าหรีเมียมก็ลดลง เพื่อสนับสนุนการส่งออก อย่างไรก็ตามระยะเวลาที่เป็นช่วงห่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานกับการเปลี่ยนแปลงในนโยบายรัฐบาลซึ่งจะทำให้นโยบายได้ผลมาน้อยเพียงใดก็แตกต่างกันในแต่ละปี ในปี 2511-2515 ซึ่งมีการผลิตข้าวอย่างเหลือเฟือ อัตราค่าหรีเมียมยังคงอยู่ในระดับสูงและทำให้ประเทศไทยไม่มีโอกาสส่งออกข้าวออกไปแข่งขันได้ดีขึ้น¹¹⁾ ส่วนในปี 2516 เป็นปีที่รัฐบาลประกาศห้ามส่งออกโดยเด็ดขาด เนื่องจากเกิดการขาดแคลนข้าวภายในประเทศ ไทยจึงเสียลูกค้าประจำไปหลายราย ในปี 2517 ระดับราคาข้าวในตลาดโลกได้สูง เป็นประวัติการณ์จนรัฐบาลต้องตัดสินใจขึ้นค่าหรีเมียมข้าวหลายครั้ง ทำให้รายได้ของรัฐบาลจากค่าหรีเมียมข้าวสูงถึง 2,751.8 ล้านบาท ในขณะที่ตัวผู้บริโภคภายในประเทศยังคงสามารถซื้อข้าวได้ในราคาต่ำอีกด้วย ผลเสียจากการเก็บค่าหรีเมียมนี้ตกอยู่กับตัวผู้ส่งออกซึ่งพลาดโอกาสดีในการหารายได้จากตลาดต่างประเทศ และชาวนาซึ่งเป็นผู้เสียประโยชน์มากที่สุด เพราะได้รับส่วนแบ่งจากการเพิ่มขึ้นของราคาในตลาดโลกในจำนวนต่ำมาก อัตราหรีเมียมได้เริ่มลดลงคิดต่อกันมาอีก 6 ปี จนกระทั่งอัตราหรีเมียมของข้าวชนิด 10 % และ 15 % ได้ลดลงเหลือเพียง 350 บาทต่อตัน และข้าวชนิด 20 % ก็ลดลงเหลือเพียง 250 บาทต่อตัน และในเดือนเมษายน 2525 รัฐบาลได้เริ่มใช้นโยบายการค้าข้าวเสรี โดยยกเลิกการควบคุมจำนวนผู้ส่งออก ทำให้จำนวนผู้ส่งออกข้าวที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์เพิ่มขึ้นจาก 80 ราย เป็น 155 ราย และในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน รัฐบาลก็ได้ยกเลิกมาตรการการสำรองข้าว นอกจากนี้รัฐบาลยังประกาศจะจำกัดการค้าข้าวระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลให้มีอัตรายอดไม่เกินร้อยละ 40 ของการส่งออก ลดลงจากเดิมซึ่งมีอัตราร้อยละ 50 ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลยังใช้มาตรการลดต้นทุนการส่งออกโดยการลดภาษีส่งออกลงจากร้อยละ 5

¹¹⁾ สำหรับข้อวิจารณ์เกี่ยวกับนโยบายราคาข้าวของประเทศไทย ดู Ammar Sianwalla, "A History of Rice Price Policies in Thailand," in Finance, Trade and Economic Development in Thailand, Essays in Honour of Khunying Suparb Yossundara, ed. Prateep Sondysuvan (Bangkok : Sompong Press, 1975), pp. 153-155.

ตาราง 3.12 ปริมาณการผลิต การใช้ในประเทศและการส่งออกข้าว พ.ศ.2510-2525

ปริมาณ : เมตริกตัน

ปี	การผลิต	การใช้ในประเทศ	การส่งออก
2510	9,625,000	9,652,000	1,482,272
2511	10,348,000	9,056,000	1,068,185
2512	13,410,000	9,079,000	1,023,064
2513	13,570,000	9,962,000	1,063,616
2514	13,744,000	11,119,000	1,576,142
2515	12,412,673	11,610,830	2,112,114
2516	14,896,305	11,488,450	848,717
2517	13,386,000	11,549,640	1,029,273
2518	15,299,862	11,411,962	951,260
2519	15,067,660	13,798,378	1,973,391
2520	13,920,671	12,303,030	2,946,434
2521	17,469,960	11,500,000	1,606,752
2522	15,757,664	12,600,000	2,796,869
2523	17,368,094	13,330,000	2,799,724
2524	17,757,745	13,750,000	3,031,783
2525	18,000,000	12,879,000	3,784,143

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฝ่ายแผนและประเมินผล กองวิจัยสินค้าและการตลาด
กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ : ปริมาณการผลิต เป็นตัวเลขตามปีการผลิต ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือน
ตุลาคมปีถัดไป

เหลือเพียงร้อยละ 2.5 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2526 เพราะฉะนั้น การขาดเสถียรภาพของ การค้าข้าวระหว่างประเทศมีผลมาจากด้านการแปรผันของอุปทานของการส่งออก ซึ่งเกิดขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายและการแทรกแซง พร้อมทั้งกฎระเบียบในการส่งออก บ่อยครั้งของรัฐบาล และไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้

การเพิ่มขึ้นของการบริโภคข้าวภายในประเทศ ข้าวเป็นอาหารหลักของประชาชน คนไทย ดังนั้นผลผลิตส่วนใหญ่ที่ผลิตได้ถูกใช้ในการบริโภคภายในประเทศ ที่เหลือจากการ บริโภคจึงถูกส่งออกไปขายต่างประเทศ ดังแสดงตาราง 3.12 เห็นว่าตั้งแต่ปี 2510-2525 สัด ส่วนของการบริโภคใช้ภายในประเทศ ประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณการผลิตและสัดส่วนของ การส่งออกขายต่างประเทศประมาณร้อยละ 14.28 ของปริมาณการผลิต ดังนั้นนโยบายการ ส่งข้าวออกโดยการแทรกแซงตลาดของรัฐบาล ก็ขึ้นอยู่กับการรักษาระดับปริมาณเพื่อเพียงพอ ต่อการบริโภคภายในประเทศด้วย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรด้วย เช่นกัน นอกจากนั้นก็ยังขึ้นกับปริมาณการผลิตซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศและกรรมวิธีในการผลิตด้วย เช่นกัน ดังนั้นจึงจยทั้งสาม เป็นตัวกำหนดการแปรผันทางด้านอุปทานการส่งออกข้าวของไทย

ยางพารา

การส่งออกยางพาราเริ่มมีความสำคัญเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2493 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มูลค่าการส่งออกของยางพารามีค่าน้อยกว่ามูลค่าการส่งออกของตีนกเล็กน้อย หลังสงครามโลก มูลค่าการส่งออกยางพาราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกเข้าประเทศ ไทยมากเป็นอันดับสองรองจากข้าว จนกระทั่งปี 2514 รายได้จากการส่งออกของยางพารามี มูลค่า 1,905 ล้านบาท ตกเป็นอันดับ 3 โดยมีข้าวโพดทำรายได้จากการส่งออกมีมูลค่า 2,286 ล้านบาท มาเป็นอันดับสอง และในปี 2518 ก็ตกเป็นอันดับ 4 โดยมีผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทำ รายได้เป็นอันดับสองรองจากข้าว แต่ในปี 2520 รายได้จากการส่งออกยางพารามีมูลค่า 6,164 ล้านบาทมาเป็นอันดับสาม รองจากผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ในช่วงปี 2510-2525 ยาง พาราทำรายได้จากการส่งออกเข้าประเทศไทย ประมาณร้อยละ 9.03 ของมูลค่าการส่งออก ทั้งหมด มาเป็นอันดับสาม รองจากรายได้การส่งออกของข้าวและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ยางพารามีไซไม์พันธุ์พื้นเมืองของประเทศ แต่ได้มีผู้ทดลองนำเข้ามาปลูกเป็นครั้งแรกแถบจังหวัดศรีสะเกษทางภาคใต้ของประเทศปรากฏว่าสามารถขึ้นได้ดี และต่อมาในปี 2452 ก็ได้มีผู้ทดลองนำต้นกล้ายางพาราไปปลูกที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งอยู่ทางชายฝั่งทะเลตะวันออกของ ไทย ยางพาราก็สามารถขึ้นได้ดีอีกเช่นกัน นี่ก็จุดกำเนิดสำคัญและเป็นที่มาของการทำสวน

ยางอย่างแพร่หลาย เพื่อผลิตน้ำยางสำหรับ เป็นสินค้าออก และนับแต่นั้นยางพาราก็กลายเป็น สินค้าออกสำคัญที่ทำรายได้สูงขึ้นทุกที โดยทั่วไปยางพาราขึ้นได้ดีในภูมิภาคที่ชุ่มชื้น จึงเหมาะ อย่างยิ่งแก่การปลูกในแถบจังหวัดภาคใต้ของไทย เพราะ เป็นภาคที่มีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี แต่ มิได้หมายความว่า จะไม่ได้ผลในภาคอื่น ๆ เพราะทั้ง 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่ ุตราด จันทบุรี ระยอง และชลบุรี ก็สามารถปลูกยางได้ดีเช่นกัน

จากสมการ 5 และตาราง 3.11 (2) จะได้ความแปรปรวนของอัตราการผลิต เปลี่ยนทางรายได้ของยางพารา

$$\begin{aligned} \text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \cdot \text{COV}(t, q) \\ &= 0.0057 + 0.0423 + 2(0.008) \\ &= 0.0642 \end{aligned}$$

$$\text{ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการผลิต เปลี่ยนทางรายได้} = 25.34$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการผลิต เปลี่ยนทางการค้า (20.57) มีค่ามากกว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณการส่งออก (7.53) และดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตรา การผลิต เปลี่ยนทางรายได้ (25.34) มีค่ามากกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณการ ส่งออก (7.53) และอัตราการผลิต เปลี่ยนทางการค้า (20.57) แสดงว่า ดัชนีการขาดเสถียร ภาพของปริมาณส่งออก และอัตราการผลิต เปลี่ยนทางการค้าเสริมกัน (reinforce) ในการ ก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการค้า เพราะความแปรปรวนร่วม (covariance) ของ ปริมาณส่งออกและอัตราการผลิต เปลี่ยนทางการค้ามีค่าเป็นบวก ทำให้ค่าเทอมผลร่วม (interaction term) มีค่าเสริมผลรวมของความแปรปรวนทั้งสอง

นอกจากนี้ ตาราง 3.11 (2) ส่วนล่างสุดจะเห็นว่า ความสัมพันธ์ของเปอร์เซ็นต์ ความแปรผันปีต่อปีของอัตราการผลิต เปลี่ยนทางรายได้ (M) กับอัตราการผลิต เปลี่ยนทางการค้า (T) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงมากมีค่าเป็นบวก ; $R = 0.960$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05)

ส่วนเปอร์เซ็นต์ความแปรผันปีต่อปีของอัตราการผลิต เปลี่ยนทางรายได้และ ดัชนีปริมาณส่งออก มีทิศทางเดียวกัน ; $R = 0.737$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ

0.05) แต่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการผลิต เปลี่ยนทางการค้ามีค่ามากกว่าดัชนีการ ขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก ดังนั้นจึงจับสำคัญที่เป็นสาเหตุการขาดเสถียรภาพทางการ ค้ามาจากการแปรผันทางด้านอุปสงค์มากกว่าทางด้านอุปทาน

จากสมการ 6 และตาราง 3.11(2.1) สามารถแยกการวิเคราะห์องค์ประกอบของความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าของยางพาราได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{VAR}(t') &= \text{VAR}(p_e) + \text{VAR}(p_i) - 2 \text{COV}(p_e, p_i) \\ &= 0.0552 + 0.0191 - 2(0.0160) \\ &= 0.0423\end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า = 20.57

เห็นว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคาส่งออก (23.50) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคานำเข้าทั้งหมด (13.82) นอกจากนั้นดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (20.57) มีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคาส่งออก (27.50) แต่มากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคานำเข้าทั้งหมด (13.82) แสดงว่าการขาดเสถียรภาพของทั้งสองมีค่าหักล้างกันในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ทั้งนี้เพราะค่าเทอมผลรวม มีค่าหักล้าง ผลรวมของความแปรปรวนของดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้าทั้งหมดและความสัมพันธ์ของ เปอร์เซนต์ความแปรผันปีต่อปีของดัชนีราคาส่งออก (P_e) กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (T) มีค่าสูงมาก ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ ; $R = 0.770$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เปอร์เซนต์ความแปรผันปีต่อปีของดัชนีราคานำเข้าทั้งหมด (P_i) กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (T) ค่าต่ำมากมีค่าเป็นลบ ; $R = 0.071$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ

0.05) ส่วนเปอร์เซนต์ความแปรผันของดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้าไม่มีนัยสำคัญ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.373$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ดังนั้น

สาเหตุการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า เกิดจากการแปรผันของดัชนีราคาส่งออก เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลการแปรผันของดัชนีราคาส่งออกได้ดังนี้

1. ยางพาราเป็นสินค้าที่พึ่งตลาดต่างประเทศเกือบทั้งหมดของปริมาณการผลิตในแต่ละปีคือ มีการส่งออกในรูปของยางดิบ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบผลิตผลิตภัณฑ์ยางต่าง ๆ โดยประเทศอุตสาหกรรมสั่งซื้อเข้าไปเป็นวัตถุดิบ ดังนั้นการส่งออกยางพาราจึงขึ้นอยู่กับอุปสงค์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับการผลิตทางอุตสาหกรรมของประเทศเหล่านั้น ดังตาราง 3.13 เห็นว่าในช่วงปี 2510-2525 การส่งออกยางพารามีประมาณร้อยละ 95 ของปริมาณการผลิต และมีความต้องการใช้ในประเทศเพียงประมาณร้อยละ 5 ของปริมาณการผลิต เท่านั้นโดยมีประเทศญี่ปุ่น เป็นผู้สั่งซื้อยางพาราจากไทย เป็นตลาดที่สำคัญที่สุด ส่วนความต้องการใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในประเทศไทย

ตาราง 3.13 ปริมาณการผลิต การใช้ในประเทศและการส่งออกยางพารา
พ.ศ. 2510-2525

ปริมาณ: เมตริกตัน

ปี	การผลิต	การใช้ในประเทศ	การส่งออก
2510	219,000	5,000	211,118
2511	258,000	7,000	252,220
2512	282,000	7,000	276,381
2513	287,000	8,000	275,610
2514	316,000	9,000	307,871
2515	335,715	11,272	317,696
2516	389,982	16,778	390,514
2517	379,489	14,301	362,563
2518	350,033	15,296	332,189
2519	392,465	19,514	375,459
2520	430,885	22,979	400,861
2521	466,968	25,671	442,190
2522	531,224	29,038	517,803
2523	501,109	28,065	456,803
2524	504,024	28,913	476,042
2525	552,183	28,999	546,569

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฝ่ายแผนและประเมินผล กองวิจัยสินค้าและการตลาด
กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ: ปริมาณการผลิต เป็นตัวเลขตามปีการผลิตซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึง
เดือนธันวาคมของปีถัดไป

นั้นมีเพียงสามอุตสาหกรรมเท่านั้นที่ใช้มากที่สุดคือ โรงงานผลิตยางรถยนต์ โรงงานผลิตรองเท้ายาง และโรงงานผลิตยางรัดของ โดยในปี 2525 มีสัดส่วนการใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบประมาณร้อยละ 58.44, 11.93 และ 7.89 ของปริมาณการใช้ในประเทศ¹²⁾ ดังนั้นจะเห็นว่าตลาดส่งออกยางพาราของไทยขึ้นอยู่กับกาส่งออกเกือบทั้งนั้น จึงเข้าลักษณะตลาดของผู้ซื้อเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดแปรผันของอุปสงค์จากต่างประเทศ

2. เกิดจากโครงสร้างการส่งออกจากตลาดในประเทศ ผู้ส่งออกยางพาราของไทยมีอยู่ราว 20 รายทั่วประเทศ แต่มีอยู่ 5 รายในจำนวนนี้ถือว่าเป็นพ่อค้ารายใหญ่ประกอบด้วยธุรกิจ เป็นบริษัทส่งออกสินค้ายาง ได้แก่

- บริษัทยางไทยบักษ์ได้จำกัดหรือเด็กบีอิ่ง
- บริษัทช่วยชวนจำกัด
- บริษัทกรุงแสงจำกัด
- บริษัทเหมืองยางสนไทยจำกัด
- บริษัทแสงทองรับเบอร์จำกัด

บริษัทใหญ่ทั้งห้าแห่งนี้รับซื้อยางถึงประมาณร้อยละ 80 ของผลผลิตยางทั้งประเทศเพื่อทำการส่งออก ซึ่งในกลุ่มนี้บริษัทยางไทยบักษ์ได้ อันเป็นบริษัทในเครือของ เศรษฐีชาวมาเลเซีย เชื้อสายจีนที่มีขอบข่ายธุรกิจครอบคลุมประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย กับบริษัทช่วยชวน ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย นับเป็นสองบริษัทใหญ่ที่มีอิทธิพลสูงที่สุดในการส่งออกยาง รวมกันประมาณกว่าครึ่งหนึ่งของการส่งออกยางทั้งหมด โดยผู้ส่งออกรายใหญ่ทั้ง 5 รายมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบริษัทผู้ทำการค้ายางในสิงคโปร์และมาเลเซีย ทั้งโดยการเป็นเจ้าของร่วมกัน หรือเกี่ยวข้องทำธุรกิจมาด้วยกันจึงทำให้ประเทศไทย เสียเปรียบที่ราคาขายงาธรรมชาติไทย จำต้องขึ้นอยู่กับประเทศคู่ค้า เช่น มาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นเกณฑ์คำนวณซึ่งตลาดทั้งสองมีอิทธิพลทางการกำหนดราคาขายงาธรรมชาติในประเทศผู้ผลิตทุกประเทศ โดยราคาขายภายในประเทศของตลาดทั้ง 2 แห่งนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของราคาขายงาธรรมชาติในตลาดลอนดอนและนิวยอร์ก

¹²⁾ ธนาคารกรุงไทย, "ยางพารา : ควรหันมาของตลาดภายในประเทศให้มากขึ้น," สรุปข่าวธุรกิจ (มิถุนายน 2527) : 368.

3. อุปสงค์ของยางพารายังถูกกระทบกระเทือนโดยการพัฒนาอย่างสังเคราะห์ ตลอดจนการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในการผลิตยางสังเคราะห์ที่มีการพัฒนามาตลอด เพื่อให้ได้คุณสมบัติของยางสังเคราะห์ตามที่ต้องการมากขึ้น ทำใหยางสังเคราะห์ถูกใช้ทดแทนยางธรรมชาติได้เพิ่มขึ้นมาเรื่อย และมีผลทำให้ราคายางธรรมชาติตกต่ำลงจนกระทั่งปี 2515 และในปี 2516 ราคายางธรรมชาติได้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากราคาของผลิตภัณฑ์น้ำมันที่ใช้ผลิตยางสังเคราะห์เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันดิบ นอกจากนี้ยังมีเหตุทางด้านความล้ำสมัยของเทคนิคการผลิตที่เป็นผลให้คุณภาพของยางแผ่นรมควันที่ผลิตได้ทำให้การส่งออกไม่มีใครได้ราคาทั้งมาตรฐานและคุณภาพยางพาราของไทยส่วนใหญ่เป็นยางแผ่นรมควันชั้น 3 และชั้น 4 โอกาสที่จะแข่งขันกับยางที่มีคุณภาพดีกว่าประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซียยังคงต่ำกว่ามาก ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบในเรื่องการมีอำนาจต่อรอง

นอกจากนั้นการแปรผันของอุปทานมีน้อย เมื่อเทียบกับอุปสงค์ เนื่องจากโดยปกติผลผลิตมักจะไม่ได้รับความกระทบกระเทือนจากสภาพดินฟ้าอากาศ ทั้งนี้เพราะการที่กรีดยางมาจากต้นของมันได้ จะต้องใช้เวลาตั้งแต่ 4-5 ปี หลังจากเริ่มปลูก จากศึกษาของ Stifel¹³⁾ ยังได้พบว่าอุปทานการส่งออกของยางพาราของประเทศไทยมีผลิตส่วนใหญ่ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ไม่มีความยืดหยุ่น

ดีบุก

ระยะก่อนสงครามโลก ดีบุก เป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้ประเทศไทย เป็นอันดับสอง แต่ต่อมาในปี 2478 ความสำคัญโดยเปรียบเทียบก็เริ่มลดลง ก่อนปี 2507 ไม่มีการถลุงแร่ดีบุกในประเทศไทยและดีบุกถูกส่งออกในรูปของสินแร่ (concentrates) โดยส่วนใหญ่ส่งไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อมาในปี 2508 โรงงานถลุงแร่ก็ถูกจัดตั้งขึ้นในประเทศไทย และก็เริ่มขยายตัวในปี 2511 ทำให้มีการส่งออกดีบุกในรูปของแร่ถลุง

ประเทศไทยส่งแร่ดีบุกออกมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 10 ของปริมาณในตลาดโลก ก่อนปี 2508 แร่ดีบุกส่วนใหญ่ถูกส่งไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อมาประเทศเนเธอร์แลนด์

¹³Laurence D. Stifel, "Imperfect Competition in a Vertical Market Network : The Case of Rubber in Thailand," American Journal of Agricultural Economics 57 (November 1975), : 631-640.

สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ก็เป็นประเทศผู้นำเข้าดีบุกจากประเทศไทยที่สำคัญ ในช่วงปี 2510-2525 ดีบุกทำรายได้จากการส่งออกเป็นร้อยละ 6.99 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด ซึ่งจัดอยู่ในอันดับสี่ของสินค้าที่ทำรายได้มากที่สุดของไทย หลังสงครามโลกครั้งที่สองในเดือนพฤศจิกายน 2496 เริ่มมีความตกลงกันระหว่างประเทศผู้ผลิตและประเทศผู้บริโภค ซึ่งนำไปสู่ข้อตกลงดีบุกระหว่างประเทศในวันที่ 1 มีนาคม 2497 ประเทศไทยได้เปิดให้มีการลงนามตกลงในเดือน มิถุนายน 2497 และเริ่มมีผลบังคับใช้ในเดือนมีนาคม 2500 โดยตั้งแต่นั้นมาประเทศไทยก็เป็นประเทศสมาชิกภาคีว่าด้วยข้อตกลงดีบุกระหว่างประเทศ (International Tin Agreement) โดยมีวัตถุประสงค์ของข้อตกลงคือ :

- (ก) เพื่อป้องกันราคาดีบุกมิให้ขึ้นลงอย่างมากมายเกินควร และเพื่อช่วยให้ราคาดีบุกมีความมั่นคงพอสมควร โดยถือหลักที่จะก่อให้เกิดความสมดุลในระยะยาวระหว่างปริมาณกับความต้องการดีบุก
- (ข) เพื่อให้มั่นใจได้ว่ามีปริมาณดีบุกใช้เพียงพอในราคาที่ยุติธรรมต่อผู้ใช้
- (ค) เพื่อให้มีโครงการสำหรับการพิจารณาวิธีการที่จะส่งเสริมการผลิตดีบุกให้ถูกหลัก เศรษฐกิจยิ่งขึ้นตามลำดับ พร้อมกับการป้องกันแหล่งแร่ดีบุกมิให้สูญหายไปโดยไม่จำเป็นหรือมิให้ต้องล้มเลิกไปก่อนเวลาอันสมควร

$$\begin{aligned} \text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t, q) \\ &= 0.0158 + 0.0141 + 2(0.0113) \\ &= 0.0525 \end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 22.91

จากสมการ 5 และตาราง 3.11(3) จะเห็นได้ว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ (22.91) มีค่ามากกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (12.58) และอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (11.88) แสดงว่า การแปรผันของปริมาณส่งออกและการแปรผันของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าเสริมกัน (reinforce) ในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ของดีบุก ทั้งนี้เพราะค่าความแปรปรวนร่วม (covariance) ของปริมาณส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามีความสัมพันธ์เป็นบวก จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังตาราง 3.11(3) ส่วนล่าง แสดงว่า เปอร์เซนต์การแปรผันมีคํอมีของปริมาณส่งออกกับอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ มีนัยสำคัญสูงมาก ; $R = .949$ (มีนัยสำคัญ ๗ ระดับ .01) และ เปอร์เซนต์การแปรผันมีคํอมีของ

อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ากับอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้มีความสัมพันธ์ในทางบวก ; $R = .859$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .01) ส่วนเปอร์เซ็นต์การแปรผันของปริมาณส่งออกกับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามีนัยสำคัญเช่นกัน ; $R = .684$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่อย่างไรก็ตามดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (12.58) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (11.88) แสดงว่าการแปรผันทางด้านอุปสงค์มีค่าน้อยกว่าการแปรผันทางด้านอุปทาน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้เกิดการแปรผันทางการค้าตึกระหว่างประเทศ อธิบายได้จากปัญหาค่าภาคหลวงและการลักลอบนำแร่ดีบุกออกนอกประเทศ รายได้จากค่าภาคหลวงของแร่ดีบุกของประเทศยังคงมีปริมาณมากที่สุด เมื่อเทียบกับค่าภาคหลวงจากแร่อื่น ๆ คิดเป็นประมาณร้อยละ 89 ของค่าภาคหลวงจากแร่ทุกประเภทในช่วงปีที่ศึกษา จำนวนค่าภาคหลวงของดีบุกในปี 2526 ลดลงจากปี 2525 ประมาณร้อยละ 34.3 จากจำนวนค่าภาคหลวงดีบุกในปี 2525 จำนวน 1,987.8 ล้านบาทเหลือ 1,307.6 ล้านบาท ในปี 2526 ซึ่งทั้งนี้มาจากสาเหตุสำคัญคือรัฐบาลได้รับอัตราค่าภาคหลวงดีบุกใหม่โดยประกาศใช้ในเดือนกันยายน 2526 ซึ่งอัตราใหม่นี้มีอัตราที่ลดลงกว่าเดิม แต่กระนั้นก็ตามอัตราที่เป็นอยู่นั้นอยู่ในระดับที่สูงอยู่ ผลทำให้นอกจากจะไม่ช่วยลดการลักลอบนำแร่ผิดกฎหมายออกนอกประเทศได้เท่าที่ควรแล้ว ยังทำให้ค่าภาคหลวงที่เก็บได้นั้นต้องลดลงด้วย

สำหรับปัญหาการลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายนั้นในปี 2526 เท่าที่สามารถจับได้นั้นโดยมากจะเป็นแร่ดีบุกคิดเป็นร้อยละ 98.9 ของมูลค่าแร่ที่จับได้ทั้งหมด โดยตลอดทั้งปีรัฐสามารถจับแร่เถื่อนที่พยายามจะขนออกนอกประเทศได้ 428.0224 ตัน มูลค่า 118,601,613.5 บาท โดยเป็นแร่ดีบุก 423.928 ตัน มูลค่า 117,782,780.5 บาท¹⁴⁾ ซึ่งสาเหตุนี้มาจากโครงสร้างการเก็บภาษี ค่าภาคหลวงของแร่ดีบุกของไทยอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายการลักลอบการนำออกประเทศ และอัตราค่าภาคหลวงของประเทศข้างเคียงได้แก่ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ที่เป็นผู้ผลิตแร่ดีบุกเป็นอันดับหนึ่งและสองของโลก รวมทั้งปัญหาการเสียภาษีซ้ำซ้อนต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขอัตราค่าภาคหลวงของแร่ดีบุกครั้งใหม่ก็ตาม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้นับว่าเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความผันผวนทางด้านอุปทานแร่ดีบุก

ข้าวโพด

นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้จากการส่งออกให้ประเทศมาช้านาน โดยในปี 2514 ทำรายได้จากการส่งออกมีมูลค่าประมาณ 2,286 ล้านบาท เป็นอันดับ 2 รองจากข้าว จนกระทั่งในปี 2519 ตกเป็นอันดับ 3 รองจากผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และต่อมาในปี 2520 ทำรายได้จากการส่งออกเป็นอันดับ 5 โดยในช่วงตั้งแต่ปี 2510-2525 ทำรายได้จากการส่งออกคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 6.93 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด โดยตลาดสำคัญของการ

¹⁴⁾ ฝ่ายสถิติ กองเศรษฐกิจและเผยแพร่ กรมทรัพยากรธรณี

ส่งออกข้าวโพดออกได้แก่ ญี่ปุ่นและไต้หวัน ซึ่งมีปริมาณการค้ามากกว่าร้อยละ 70 ของปริมาณการค้าข้าวโพดในแต่ละปี

จากสมการ 5 และตาราง 3.11(4) สามารถคำนวณดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้

$$\begin{aligned}\text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t, q) \\ &= 0.0215 + 0.0278 + 2(-0.0032) \\ &= 0.0429\end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 20.71

แสดงได้ว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (16.67) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพปริมาณส่งออก (14.68) และดัชนีการขาดเสถียรภาพของทั้งสองมีค่าเสริมกัน (reinforce) ในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ เพราะเทอมผลรวมของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าและปริมาณส่งออกมีค่าน้อยเกินกว่าจะหักล้างผลรวมของความแปรปรวนทั้งสอง; ดังตาราง 3.11(4) ส่วนล่างแสดงความสัมพันธ์ของ เปอร์เซนต์ความแปรผันปีต่อปีของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ากับปริมาณการส่งออกมีค่าจำนวนมากโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.134$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ส่วน เปอร์เซนต์ความแปรผันของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ (M) กับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (T) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ; $R = 0.645$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (16.67) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (14.68) ดังนั้นการแปรผันทางการค้าข้าวโพดระหว่างประเทศ สาเหตุเกิดจากการแปรผันทางด้านอุปสงค์เป็นส่วนสำคัญ จากสมการ 6 ตาราง 3.11(4.1) แยกการวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าได้

$$\begin{aligned}\text{VAR}(t') &= \text{VAR}(p_e) + \text{VAR}(p_i) - 2 \text{COV}(p_e, p_i) \\ &= 0.0435 + 0.0191 - 2(0.0185) \\ &= 0.0274\end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า = 16.55

เห็นได้ว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคาส่งออกข้าวโพด (20.86) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของดัชนีราคานำเข้าทั้งหมด (13.82) และค่าเทอมผลรวมมีค่ามากพอในการหักล้าง (offset) ในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าดังตาราง 3.11(4.1)

ส่วนล่างแสดงถึง เปอร์เซนต์การแปรผันปีต่อปีของดัชนีราคาส่งออก (P_e) กับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (T) มีค่าสัมพัทธ์กันมาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.675$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่ไม่มีความสัมพันธ์ของ เปอร์เซนต์การแปรผันของดัชนีราคานำเข้า (P_i) กับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (T) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = -0.138$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) สรุปได้ว่า การแปรผันของดัชนีราคาส่งออกของข้าวโพด เป็นสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการแปรผันในอุปสงค์จากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะผลผลิตข้าวโพดของไทยส่วนใหญ่ผลิตเพื่อการส่งออกไปขายต่างประเทศหรือเพื่อตอบสนองต่ออุปสงค์จากต่างประเทศโดยเฉพาะ ดังตาราง 3.14 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี 2510-2525 ปรมาณร้อยละ 75 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดถูกส่งออกขายต่างประเทศ และปรมาณร้อยละ 20 ของการผลิตถูกใช้ภายในประเทศ นอกจากนั้นก็สต็อกเก็บไว้. ตั้งแต่ปี 2505 ตลาดข้าวโพดของไทยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ตลาดญี่ปุ่นซึ่งเป็นการค้าตามสัญญา และตลาดทั่วไปซึ่งเป็นการค้านอกสัญญา และในปี 2512/13 ได้หันก็เป็นประเทศผู้ซื้อข้าวโพดรายที่ 2 ที่เป็นตลาดสัญญานอกเหนือจากประเทศญี่ปุ่น โดยระยะแรกเริ่มตลาดสำคัญของข้าวโพดของไทยก็คือ ตลาดการค้าตามสัญญาได้แก่ ญี่ปุ่น และไต้หวัน ซึ่งมีปริมาณการค้ามากกว่าร้อยละ 70 ของปริมาณการค้าข้าวโพดในตลาดการค้านอกสัญญา (ตลาดทั่วไป) ซึ่งได้แก่ มาเลเซีย, รัสเซีย, สิงคโปร์, ซาอุดีอาระเบีย, ฮังการี, อิหร่าน, อิรัก, ตุรกี และฟิลิปปินส์ มีจำนวนรวมสูงถึงร้อยละ 70 ของปริมาณการส่งออกข้าวโพดทั้งหมดของประเทศไทย การลดลงของปริมาณการส่งออกในตลาดสัญญาและความแตกต่างในระดับราคาระหว่างราคาข้าวโพดในประเทศกับราคาในตลาดชิคาโก ซึ่งเป็นราคาที่ถือเป็นราคาในตลาดสัญญา ทำให้ผู้ส่งออกของไทยขาดทุนมาตลอดตั้งแต่ปี 2519-2521 รัฐบาลได้เปลี่ยนข้อกำหนดในสัญญาในปีการส่งออก 2522/23 โดยให้ประเทศไทยเป็นผู้กำหนดราคาถ้าผู้ซื้อตกลงตามราคานี้จึงจะมีการส่งมอบ ถ้าไม่มีการตกลงก็เป็นอันยกเลิกสัญญา ผลที่ตามมาปรากฏว่าในปี 2521/2522 ไม่มีการทำสัญญากับไต้หวันเลย และสำหรับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในปี 2503 เคยสั่งซื้อข้าวโพดจากไทยถึงร้อยละ 85 ของจำนวนส่งออกทั้งหมดของไทยก็มีปริมาณการสั่งซื้อข้าวโพด

ตาราง 3.14 ปริมาณการผลิต การใช้ในประเทศและการส่งออกของข้าวโพด

พ.ศ. 2510-2525

ปริมาณ: เมตริกตัน

ปี	การผลิต	การใช้ในประเทศ	การส่งออก
2510	1,217,000	60,000	1,145,981
2511	1,331,000	70,000	1,558,198
2512	1,713,000	74,000	1,544,815
2513	1,938,000	83,000	1,447,955
2514	2,300,000	97,000	1,873,461
2515	1,315,000	39,800	1,757,579
2516	2,339,900	142,700	1,306,182
2517	2,500,000	588,600	2,190,309
2518	2,863,100	335,000	2,072,279
2519	2,675,200	569,900	2,388,183
2520	1,676,500	321,700	1,517,878
2521	3,030,000	916,900	1,954,578
2522	3,300,000	1,166,000	1,988,150
2523	3,150,000	1,000,000	2,175,331
2524	3,700,000	1,200,000	2,560,594
2525	4,000,000	1,169,000	2,830,701

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฝ่ายแผนและประเมินผล กองวิจัยสินค้าและการตลาด กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ: ปริมาณการผลิต เป็นตัวเลขตามปีการผลิตซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนมิถุนายน ของปีถัดไป

จากประเทศไทยลดลงเหลือเพียงร้อยละ 7 ในปี 2523 และในปี 2524/25 ญี่ปุ่นก็ได้ยกเลิก
การเป็นตลาดสัญญาภัยกับประเทศไทย วงการค้าข้าวโพดก็ปั่นป่วนมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งรัฐบาล
ได้ตัดสินใจยกเลิกระบบโควตาสำหรับการค้าออกสัญญา (ตลาดทั่วไป) เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม
2524 ทำให้นโยบายการค้าข้าวโพดของไทยมีลักษณะ เป็นระบบกึ่งควบคุมและกึ่งเสรี และใน
ต้นปีการส่งออก 2526/27 รัฐบาลได้ยกเลิกระบบโควตาและการแบ่ง เป็นตลาดสัญญาภัยกับตลาด
ทั่วไปที่เคยใช้มาช้านาน ทำให้การค้าข้าวโพดเป็นระบบเสรีจริง ๆ

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เป็นพืชเศรษฐกิจทางการ เกษตรอีกชนิดหนึ่งที่ทำรายได้จากการ
ส่งออกสูง เป็นอันดับ 2 ในช่วงปี 2510-2525 ที่ศึกษา โดยทำรายได้จากการส่งออกประมาณ
ร้อยละ 10.52 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดของประเทศ โดยในปี 2519 ทำรายได้จาก
การส่งออกสูงถึง 7,527 ล้านบาทมากกว่าปี 2518 ถึงร้อยละ 63.74 รองจากรายได้จาก
การส่งออกของข้าว นอกจากนั้นในปี 2521 กลับทำรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมูลค่าการส่ง
ออกสูงถึง 10,892 ล้านบาทมากกว่ารายได้การส่งออกของข้าวที่มีมูลค่า 10,425 ล้านบาท
ซึ่งมากกว่าประมาณ 467 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังซึ่งประเทศไทยส่งออกส่วนใหญ่ส่งไป
ยังประเทศแถบยุโรป โดยในปี 2521 การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประเทศแถบ
ยุโรปมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนมันสำปะหลังที่ส่งออกทั้งหมดของไทย ผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังของไทยส่งออกในรูปของ มันอัดเม็ด แป้งมันและมันเส้น มันสำปะหลังที่ประเทศส่ง
ไปยังประเทศแถบยุโรป ส่วนใหญ่ส่งไปในรูปมันอัดเม็ด

จากสมการ 5 ตาราง 3.11(5) สามารถคำนวณดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตรา
การแลกเปลี่ยนทางรายได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t, q) \\ &= 0.0289 + 0.0138 + 2(-0.0103) \\ &= 0.0221 \end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 14.87

จากผลการคำนวณดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้
(14.87) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (11.75)
แต่น้อยกว่าปริมาณการส่งออก (17.00) แสดงว่าความแปรผันทางด้านอุปทานและอุปสงค์มีค่า

หักล้างกัน (offset) ในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการค้ามันสำปะหลังระหว่างประเทศเพราะค่าเทอมผลร่วม (interaction terms) มีค่ามากที่จะหักล้างผลรวมของความแปรปรวนของปริมาณส่งออก และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า อันเนื่องจากค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรทั้งสองมีทิศทางตรงข้ามกัน นอกจากนั้นจากตาราง 3.11 (5) แสดงให้เห็นว่าเปอร์เซ็นต์ความแปรผันมีค่าน้อยของปริมาณและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีความสัมพันธ์กันในทางตรงข้าม. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์; $R = 0.509$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ

0.05) อีกทั้ง เปอร์เซ็นต์การแปรผันมีค่าน้อยของปริมาณการส่งออกกับอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ มีความสัมพันธ์กันสูงในทิศทางเดียวกันโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.729$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่ความสัมพันธ์ของอัตราการแลกเปลี่ยนการค้ากับอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้นั้นมีค่าน้อยมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.209$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออกมีค่ามากกว่าอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า แสดงว่าสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการค้าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปทาน เป็นสำคัญซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลโดยแบ่งการพิจารณาการแปรผันทางด้านอุปทานของการส่งออกมันสำปะหลังได้เป็นสองระยะ ดังนี้

ในระยะแรก มันสำปะหลังไทยเริ่มเป็นที่นิยมในกลุ่มประชาคมยุโรป เนื่องจากนโยบายการเกษตรร่วม (Common Agricultural Policy) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายจะส่งเสริมการประกันราคาสินค้าเกษตร เพื่อช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวยุโรป นโยบายนี้เริ่มต้นจากการขึ้นภาษีขาเข้าอัญญาพืชให้สูงจากเดิมทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์ในประเทศหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ราคาถูกอื่น ๆ แทนที่ เช่น ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังซึ่งสามารถนำมาผสมกับถั่วเหลือง เพื่อเป็นอาหารมาตรฐานที่มีคุณค่าเทียบเท่ากับข้าวโพด และข้าวบาเลย์ มันสำปะหลังถูกจัดเป็นพืชจำพวก "หัว" ซึ่งประชาคมยุโรปเก็บภาษีขาเข้าเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น ทำให้ราคาถูกสามารถแข่งขันกับพืชอื่นได้ ดังนั้นความต้องการในตลาดร่วมยุโรปจึงเพิ่มขึ้น ยิ่งกว่านั้นมันสำปะหลังส่งออกได้โดยเสรีไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ทำให้การส่งออกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากปริมาณ 27,444 ตัน ในปี 2506 เพิ่มขึ้นเป็น 1.3 ล้านตันในปี 2518 และในปี 2521 ปริมาณการส่งออกก็เพิ่มขึ้นถึง 6.2 ล้านตัน ทำให้มันสำปะหลังกลายเป็นพืชชนิดใหม่ที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยมากที่สุดโดยมีมูลค่าส่งออก 10,892 ล้านบาท แซงหน้าข้าวซึ่งมีมูลค่าการส่งออก 10,425 ล้านบาท ซึ่งเคยเป็นอันดับหนึ่งมาตลอด

ดังนั้นทำให้เกษตรกรไทยขยายเนื้อที่เพาะปลูกอย่างกว้างขวาง อีกทั้งมันสำปะหลัง เป็นพืชที่ปลูกง่าย ทำให้ผลผลิตมีมากขึ้นตามไปด้วย โดยในปี 2521 มีปริมาณผลผลิตประมาณ 16.3 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2520 ประมาณร้อยละ 38.16

ระยะตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา จากการที่ประเทศแถบยุโรปสั่งซื้อผลผลิตมันสำปะหลังจากไทยเป็นจำนวนมากทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ส่งออกอัญญาพืชรายใหญ่ของยุโรป จึงได้เกิดการต่อต้านการนำเข้ามันสำปะหลังจากไทยขึ้น ดังนั้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2522 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ยกเลิกการค้ามันสำปะหลังแบบเสรีที่เคยปฏิบัติมาเป็นเวลานานกว่า 10 ปีโดยสิ้นเชิง ต่อมาข้อตกลงระหว่างไทยกับตลาดร่วมยุโรป ปริมาณการส่งออกในปี 2522 ลดลงเหลือ 4 ล้านตัน แต่ในปี 2523 ประเทศไทยไม่สามารถจำกัดการส่งออกมันสำปะหลังไปยังตลาดร่วมยุโรปได้ กลับเพิ่มขึ้นอีกเป็น 5.2 ล้านตัน หลังจากนั้นมีการเจรจาอีกครั้งหนึ่ง โดยที่ไทยยอมรับที่จะจำกัดการส่งออกมันสำปะหลังในจำนวนปีละไม่เกิน 5 ล้านตัน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2525 และต่อเนื่องไปอีก 5 ปี รัฐบาลไทยเริ่มใช้ระบบโควตาสำหรับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2524 แต่ความกดดันทางการเมือง และราคามันสำปะหลังที่ลดลงทำให้รัฐบาลต้องประกาศยกเลิกการควบคุมนี้ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ปีเดียวกัน ในปี 2524 การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 6.2 ล้านตัน ต่อมาในปี 2525 ซึ่งเป็นปีแรกที่ข้อตกลงนี้มีผลใช้บังคับ เป็นทางการผู้ส่งออกยังคงสามารถส่งมันอัดเม็ดได้อย่างเสรีโดยที่รัฐบาลควบคุมแค่เพียงจำกัดการส่งออกในจำนวน 5 ล้านตัน คอนตันปีเท่านั้น ในปี 2525 การส่งออกมันสำปะหลังของไทยจึงสูงถึง 7.8 ล้านตัน ในปี 2526 มีการศึกษาเข้ามันสำปะหลังในตลาดร่วมยุโรปซึ่งคิดเพียงอัตราร้อยละ 6 เท่านั้น แต่การส่งออกนอกเหนือโควตาจะต้องเสียภาษีสูงถึงร้อยละ 18 และยังคงเสียภาษีพิเศษอีก ร้อยละ 2.5 หน่วยเงินตรา ทั้งนี้เพื่อจำกัดผลผลิตมันสำปะหลังที่เกินจำนวนออกไปจากตลาดร่วมยุโรปนั่นเอง

แม้ว่ากฎเกณฑ์การส่งออกของรัฐบาลในแต่ละปีมีความแตกต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายโดยทางอ้อมล้วนต้องการที่จะช่วยให้ชาวไร่มันสำปะหลังขายผลผลิตได้ในราคาดี ซึ่งเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการขยายผลผลิตมากขึ้น แต่ปัญหาการหาตลาดใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังยากมาก เพราะการที่มันสำปะหลังขายได้ในตลาดร่วมยุโรปนั้น เป็นเพราะระบบสิทธิพิเศษทางภาษีอากรที่ตลาดร่วมยุโรปคิดจากผลผลิตมันสำปะหลังเพียงร้อยละ 6 ไม่ใช่เพราะความมีคุณค่าทางอาหารของมันสำปะหลัง ดังนั้นประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีนโยบาย

การ เกษตร เหมือนกับประเทศในคลาคว่มยุโรปแล้ว มันสำปะหลังไทยก็ไม่สามารถที่จะแข่งขันกับผลผลิตอื่นได้ในเรื่องราคา ดังนั้นจะเห็นว่า การบิดเบือนความต้องการมันสำปะหลัง ทำให้ชาวไร่เดินทางผิดและมุ่งขยายพืชที่เพาะปลูกมากขึ้น ยิ่งกว่านั้นมันสำปะหลัง เป็นพืชที่ปลูกง่าย ทำให้ผลผลิตกับการส่งออก เดินทางตรงข้ามกัน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องใช้อย่าง เข้มงวด เกี่ยวกับการส่งออก ดังนั้นจะเห็นว่าในช่วงตั้งแต่ปี 2510-2525 จากการที่มีการส่งออกมันสำปะหลังมาก เกินไปในช่วงแรกอันเกิดจากนโยบายของกลุ่มคลาคว่มยุโรป และมีการส่งออกอย่าง เจริญของไทย ทำให้การส่งออกมีขาดเกินขนาด จนมีการขยายการผลิตและพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น ต่อมาในปี 2522 เกิดปัญหาการจำกัดการส่งออกจากคลาคว่มยุโรป แต่รัฐบาลก็ไม่ได้ใช้นโยบายอย่าง เข้มงวดในการจำกัดการส่งออก ทำให้เกิดความบิดเบือนปริมาณความต้องการมัน สำปะหลังจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการขยายพื้นที่เพาะปลูกและเพิ่มผลผลิต สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้เกิดการแปรผันด้านอุปทานของการส่งออกมันสำปะหลังจากไทย

กุ้งสดแช่แข็ง

กุ้งสดแช่แข็ง เป็นผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่มีความสำคัญในการทำรายได้จากการส่งออกมากที่สุด ในหมวดสินค้าประมงส่งออกและ เริ่มมีความสำคัญในการส่งออก โดยในปี 2510 ทำรายได้เข้าสู่ประเทศประมาณ 259 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2509 ประมาณร้อยละ 35.60 และในปี 2525 รายได้จากการส่งออกมีมูลค่า 2,764 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2524 ร้อยละ 29.40 ในช่วงตั้งแต่ปี 2510-2525 กุ้งสดแช่แข็งทำรายได้จากการส่งออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.73 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด จัดอยู่ในอันดับแปด

กุ้ง เป็นสัตว์น้ำที่มีรสดี มีคุณค่าทางอาหารสูง แต่มีไขมันน้อย จึงเป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ กุ้งที่ผลิตได้ในประเทศแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กุ้งน้ำจืด และกุ้งน้ำเค็ม กุ้งน้ำจืดที่ผลิตได้นั้นนิยมบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกุ้งที่ส่งออกเป็นกุ้งน้ำเค็ม กุ้งน้ำเค็มที่ผลิตได้พอจำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ กุ้งที่ผลิตจากแหล่งน้ำธรรมชาติคือจากทะเล กับกุ้งที่ได้จากการเลี้ยง กุ้งน้ำเค็มที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีประมาณร้อยละ 97-98 ได้มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือได้มาจากการจับในทะเล โดยใช้อวนลากเป็นสำคัญ อีกร้อยละ 2-3 มาจากการเพาะ เลี้ยงตามชายฝั่ง

จากสมการ 5 ตาราง 3.11 (6) สามารถหาดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตรา
การแลกเปลี่ยนทางรายได้

$$\begin{aligned}\text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t, q) \\ &= 0.0423 + 0.0247 + 2(-0.0052) \\ &= 0.0566\end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 23.79

จากการคำนวณดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ (23.79) มีค่ามากกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (20.57) และอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (15.71) แสดงว่าความแปรปรวนของปริมาณการส่งออก และอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าเสริมกัน (reinforce) ในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการค้า เพราะเทอมผลรวมมีค่าน้อยเกินกว่าจะหักล้างผลรวมของความแปรปรวนทั้งสองของปริมาณส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า มีความสัมพันธ์กันน้อยมากดังตาราง 3.11 (6) แสดงว่า เปอร์เซนต์ความแปรผันมีค่อปีของปริมาณการส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันน้อยมาก ; $R = 0.179$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) และ เปอร์เซนต์ความแปรผันมีค่อปีของปริมาณส่งออกกับอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.726$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ส่วนความสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ากับอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ; $R = 0.502$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (20.57) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (13.71) ดังนั้นสรุปได้ว่าสาเหตุการแปรผันทางการค้ากึ่งสดแข็งระหว่างประเทศไทย เกิดจากการแปรผันของอุปทานการส่งออกของประเทศเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้เนื่องจาก

ประการแรก การขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านจาก 12 ไมล์ทะเลเป็น 200 ไมล์ทะเลมีผลทำให้อาณาเขตที่ทำการประมงของไทยต้องลดลงประมาณ 300,000 ตารางไมล์ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งประมงที่สำคัญ 3 แหล่งใหญ่ด้วยกันคือ บริเวณอ่าวไทย บริเวณทะเลอันดามัน และบริเวณทะเลจีนใต้ กุ้งที่จับได้ประมาณครึ่งหนึ่งมาจากอ่าวไทย ประมาณ

1 ใน 3 มาจากทะเลอันดามัน และที่เหลือ 1 ใน 6 มาจากทะเลจีนใต้ การขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านจะกระทบกระเทือนแหล่งจับกุ้งที่สำคัญของไทย 2 แหล่งคือ บริเวณทะเลอันดามันและทะเลจีนใต้ ทั้งนี้เนื่องจากโดยธรรมชาติของกุ้งทะเลจะอยู่ในท้องทะเลที่มีความลึกประมาณ 25-50 เมตร ซึ่งบริเวณที่อยู่ในระดับความลึกดังกล่าวนี้จะเป็นอาณาเขตน่านน้ำของประเทศใดประเทศหนึ่ง มิใช่เป็นเขตน่านน้ำสากล เช่นแต่ก่อน เว้นเสียแต่ว่าจะมีข้อตกลงพิเศษในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เรือประมงไทยมีสิทธิ์เข้าไปทำการประมงในน่านน้ำของเรา ซึ่งเชื่อว่าข้อตกลงนี้คงจะต้องมีเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย และประเทศไทยคงจะไม่ได้เปรียบมากนัก

จากการศึกษาของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านประมงในโครงการพัฒนาและประสานงานประมงในภูมิภาคทะเลจีนใต้ (South China Sea Fisheries Development and Coordinating Programme) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ¹⁵⁾ ปรากฏว่าผลผลิตจากการที่เรืออวนลากของไทย ออกไปทำการจับสัตว์น้ำในทะเลหลวงนั้นตกประมาณปีละ 660,000 ตัน การประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล มีผลทำให้แหล่งประมง ทั้งด้านที่ติดกับอ่าวไทยและทะเลอันดามันจะแคบลง ส่วนแหล่งประมงในมหาสมุทรอินเดีย และในทะเลจีนตอนใต้นั้น ชาวประมงไทยจะไม่มีสิทธิ์เข้าไปจับสัตว์น้ำอีกเลย หากประเทศเจ้าของเขตเศรษฐกิจไม่อนุญาตหรือมิได้มีการเจรจาตกลงกันไว้ก่อนซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็หมายความว่า ผลผลิตประมงทะเลของไทยจะลดลงประมาณปีละ 660,000 ตัน หรือประมาณร้อยละ 40 ของผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดที่เคยจับได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵⁾ South China Sea Fisheries Development and Coordinating Programme, An Analysis of the Present, and Recommendations for Future, Fishery Development and Management Policies, Programmes and Institutional Arrangements : Kingdom of Thailand (Manila : South China Sea Fisheries Development and Coordinating Programme 1976), p. 3.

การประกาศความกว้างของทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่องของ
ประเทศในเอเชียอาคเนย์

ประเทศ	ทะเลอาณาเขต ¹	เขตต่อเนื่อง ²
บังคลาเทศ ³	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2509	112 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2509 และเรียกเขตนี้ว่า เขตอนุรักษ์เพื่อการประมง (Fishery Conservation Zone)
อินเดีย ³	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2510	112 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2500 และเรียกเขตนี้ว่า เขตอนุรักษ์เพื่อการประมง (Fishery Conservation Zone)
พม่า ⁴	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2511	-
อินโดนีเซีย	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2501	-
เขมร	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2512	-
มาเลเซีย	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2512	-
สิงคโปร์	3 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2421	-
ไทย	12 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2509	-
เวียดนามใต้	3 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2508	53 ไมล์ทะเลประกาศใช้เมื่อปี 2515 และเรียกเขตนี้ว่า เขตประมงจำเพาะ (Exclusive Fishing Zone)

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย, "ผลของการประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะต่อการประมงของไทย", รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ปีที่ 17 เล่มที่ 4 (เมษายน 2520), หน้า 117

1. ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea) คือ ส่วนของทะเลซึ่งอยู่ประชิดกับฝั่งของประเทศหนึ่ง ซึ่งโดยกฎหมายระหว่างประเทศ ยินยอมให้อยู่ภายใต้อธิปไตยของประเทศนั้น
2. เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone) เป็นเขตน่านน้ำที่อยู่ต่อจากทะเลอาณาเขต มีขนาดและขอบเขตไม่เท่ากัน ชื่อที่ใช้เรียกก็แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ
3. บังคลาเทศและอินเดีย ได้ประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะแทนเขตต่อเนื่องเดิม ซึ่งกำหนดไว้ 112 ไมล์ทะเลเป็น 200 ไมล์ทะเลแล้วเมื่อเดือนมกราคม 2520
4. พม่าได้ประกาศใช้เขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลแล้วเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2520

ประการที่สอง เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในอ่าวไทยได้ลดลงอย่างรวดเร็ว จากกำรสำรวจกำลังการผลิตในอ่าวไทย ได้พบว่ากำลังการผลิตสัตว์น้ำหน้าดิน¹⁶⁾ ซึ่งรวมทั้งกุ้งได้ลดลงจากที่เคยจับได้ชั่วโมงละ 300 กิโลกรัม ในปี 2508 เหลือเพียงชั่วโมงละ 57 กิโลกรัมในปี 2517¹⁷⁾ จากผลการขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านทำให้เรือประมงไทยต้องมารวมจับสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวไทยมากขึ้น ทำให้กำลังการผลิตสัตว์น้ำในอ่าวไทยซึ่งต่ำอยู่แล้วตกต่ำลงไปอีก นอกจากนั้นการผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ คือเพียงไร่ละประมาณ 33.1 กิโลกรัมเท่านั้น และการใช้พื้นที่เพาะเลี้ยงมีอยู่ประมาณ 76,850 ไร่ ในปี 2519 ซึ่งศักยภาพในการขยายการเพาะเลี้ยงชายฝั่งยังมีอยู่อีกมาก ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีเนื้อที่ที่จะสามารถทำการเพาะเลี้ยงกุ้งได้ประมาณ 1,130,000 ไร่ อีกทั้งการทำนากุ้งของไทยในมัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังเป็นระบบดั้งเดิมอาศัยลูกกุ้งจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งโดยวิธีดังกล่าวนี้ผู้เลี้ยงจะไม่ทราบจำนวนลูกกุ้งที่เข้ามาอยู่ในนามีจำนวนมากนักน้อยเพียงใด นอกจากนั้นยังอาจมีศัตรูกุ้ง เช่น ปลาต่าง ๆ เล็ดลอดเข้าไปในนาุ้งพร้อมกับลูกกุ้ง การเลี้ยงก็ไม่ได้ให้อาหารอย่างเพียงพอและเหมาะสม ผลผลิตกำไรจึงต่ำมาก

ประการที่สาม เนื่องจากความนิยมในการบริโภคกุ้งสดภายในประเทศของไทยมีมากขึ้น ทำให้ปริมาณการส่งออกกุ้งสดแช่แข็งคอบสนองต่ออุปสงค์จากต่างประเทศไม่เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากกุ้ง เป็นสัตว์น้ำที่มีรสดี มีคุณค่าทางอาหารสูงและมีไขมันน้อย จึงเป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย โดยตั้งแต่ปี 2515-2525 สัดส่วนปริมาณการบริโภคภายในประเทศประมาณ

¹⁶⁾ ทรัพยากรประมงทะเลอาจแบ่งออกได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภทคือ

(ก) ทรัพยากรปลาหน้าดิน (Demersal Fishery Resources) เป็นสัตว์น้ำที่อาศัยและหากินอยู่ที่ผิวพื้นท้องทะเลหรืออยู่เหนือระดับพื้นทะเลเพียงเล็กน้อย เช่น ปลาซีกเดียว ปลาสิ่กุน ปลากระพง ปลาทูรายแดง ปลากระเบน กุ้ง ปู หอย

(ข) ทรัพยากรปลาคิวน้ำ (Pelagic Fishery Resources) เป็นพวกที่อาศัยและหากินอยู่ในระดับผิวน้ำหรือกลางน้ำ เช่น ปลาชุก ปลาอินทรี ปลาเกวเรา ปลาชุน่า ปลาโอ เป็นต้น

¹⁷⁾ ดร. เทพ เมนะเศวต, "การใช้ทรัพยากรประมงทะเลของประเทศไทย,"

ข่าวประมง 3 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2519) : 23.

ตาราง 3.15 ปริมาณการผลิต การใช้ในประเทศและการส่งออกของกุ้งสดแช่แข็ง

พ.ศ. 2515-2525

ปริมาณ: เมตริกตัน

ปี	การผลิต	การใช้ในประเทศ	การส่งออก
2515	66,887	60,452	6,725
2516	77,525	62,811	14,875
2517	80,093	70,159	10,251
2518	87,039	73,657	13,541
2519	88,672	73,543	15,217
2520	118,953	105,419	13,663
2521	127,404	112,285	15,378
2522	119,723	101,545	18,626
2523	134,280	113,908	17,915
2524	141,115	119,066	18,761
2525	148,170	125,750	20,138

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฝ่ายแผนและประเมินผล กองวิจัยสินค้าและ

การตลาด กระทรวงพาณิชย์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร้อยละ 85.6 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในประเทศ และสัดส่วนปริมาณการส่งออกประมาณ ร้อยละ 14.00 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในประเทศดังตาราง 3.15

น้ำตาล

อุตสาหกรรมน้ำตาลไทยมีประวัติที่ยาวนาน การประกอบการในระยะเริ่มต้นมีลักษณะ เป็นอุตสาหกรรมแบบครัวเรือนที่มุ่งผลิตน้ำตาลปึก (red-brownish Type) เพื่อตอบสนอง ความต้องการภายในประเทศ การส่งออกได้เริ่มต้นเป็นครั้งแรกในทศวรรษที่ 15 โดยส่งออกให้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและต่อมาตลาดส่งออกน้ำตาลของไทยได้แก่ ประเทศยุโรปตะวันออกต่าง ๆ ภายหลังจาก ที่ไทยถูกบังคับให้ทำสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับประเทศนิกล้าอาณานิคมยุโรปตะวันตกในศตวรรษที่ 19 ในระ ยะเวลา 5 ปีภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองในปี 2475 โครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรม น้ำตาลก็เปลี่ยนไป โรงงานผลิตน้ำตาลถูกก่อตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกที่จังหวัดลำปาง และแห่งที่สอง ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ในระยะต่อมาไม่นานนักการส่งออกได้เกิดขึ้นภายหลังจากการสิ้นสุดของสง ครามโลกครั้งที่ 2 แต่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเป็นอย่างไรไม่แน่นอน เช่น ในปี 2502 ส่ง ออก 450 ตัน มูลค่า 1 ล้านบาท ทศปีต่อมาในปี 2508 การส่งออกกลับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ถึง 83,834 ตัน มูลค่า 100 ล้านบาท แต่หลังจากนั้นอีกสามปีต่อมาคือในปี 2511 การ ส่งออกกลับตกลงเหลือเพียง 52 ตัน มูลค่าน้อยกว่า 100,000 บาท ต่อมารัฐบาลไทยได้คัด ลินใจสมัคร เข้าเป็นภาคีของข้อตกลงน้ำตาลระหว่างประเทศ พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2512 การเข้าภาคีของข้อตกลงน้ำตาลระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยได้โควตา ส่งออกมาตรฐานปีละ 36,000 เมตริกตัน ในปี 2514 ผลผลิตน้ำตาลของไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้น ประจวบกับปรากฏว่ามีหลายประเทศที่ยังได้เป็น ภาคีของข้อตกลงฯ ได้เสนอซื้อน้ำตาลจากประเทศ ไทยเป็นจำนวนมาก โดยทำสัญญาระยะยาวเป็น 3 ปีถึง 6 ปี แต่เราอาจจะสนองให้ได้ ถ้ายังคงเป็นภาคีของข้อตกลงฯ อยู่ ในที่สุดรัฐบาลจึงตัดสินใจลาออกจากการเข้าเป็นสมาชิก ของข้อตกลงฯ และการลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2514 เป็นต้นไป ปรากฏว่าใน ระยะสองเดือนที่เหลือประเทศไทยส่งน้ำตาลออกได้เป็นจำนวนถึง 70,560 เมตริกตัน เป็น มูลค่าประมาณ 145.6 ล้านบาท¹⁸⁾ รวมตลอดทั้งปี พ.ศ. 2514 ปริมาณส่งออกของไทยเพิ่ม

¹⁸⁾ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. ภาวะการค้าของประเทศไทยปี พ.ศ. 2514

ขึ้นจากปีก่อนหน้าถึง 118,383 เมตริกตัน และโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2514-2525 น้ำตาลทำรายได้จากการส่งออกเป็นอัตราร้อยละ 6.12 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดนับเป็นอันดับ 7 ที่ทำรายได้สูงสุด ในแต่ละปีประมาณร้อยละ 60 ของน้ำตาลที่ผลิตได้จะถูกส่งออกในรูปของน้ำตาลทรายดิบเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดโลกอันได้แก่ ชองกง, มาเลเซีย, สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และประมาณร้อยละ 40 ของปริมาณผลิตจะถูกจำหน่ายภายในประเทศ ในรูปน้ำตาลทรายขาว

ในช่วงระหว่างปี 2496-2512 ธุรกิจการค้าน้ำตาลส่งออกถูกควบคุมโดยระบบผูกขาดเพียงรายเดียวคือของบรรษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลไทย แต่เนื่องจากภาวะการผลผลิตโลก มีความไม่แน่นอนตามกฎของภาคิน้ำตาลโลก กอปรกับที่แรงกดดันจากโรงงานผู้ผลิตน้ำตาลภายในประเทศ รัฐบาลจึงตัดสินใจปรับโครงสร้างส่งออกใหม่โดยมี การจัดตั้งบริษัทส่งออกน้ำตาลขึ้นมาอีก 1 บริษัทคือ บริษัทค้าผลผลิตน้ำตาลไทย นับตั้งแต่ปี 2513 เป็นต้นมา โครงสร้างตลาดส่งออกน้ำตาลจึงถูกควบคุมโดยบริษัททั้งสองดังกล่าวโดยบริษัทค้าผลผลิตน้ำตาลไทยมีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าบรรษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลไทยเล็กน้อยถึงประมาณร้อยละ 51 ในขณะที่บรรษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลไทยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 49

จากสมการ 5 ตาราง 3.11 (7) คำนวณดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้

$$\begin{aligned} \text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t,q) \\ &= 0.2257 + 0.1031 + 2(-0.0150) \\ &= 0.2988 \end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 54.66

จะเห็นว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ของน้ำตาลมีการขาดเสถียรภาพมากที่สุดในสินค้าที่ส่งออกที่สำคัญของไทย นอกจากนั้นดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนทางรายได้ (54.66) มีค่ามากกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (47.51) และอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้า (32.11) แสดงว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณและอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าเสริมกัน (reinforce) ในการก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการค้าน้ำตาลระหว่างประเทศ เพราะเทอมผลร่วม (interaction term) มีค่าน้อยเกินไปในการหักล้างผลรวมของความแปรปรวนของปริมาณส่งออกและ

อัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า เนื่องจากเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนปีต่อปีของปริมาณส่งออก และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ไม่มีนัยสำคัญแตกต่างจากศูนย์ ; $R = 0.106$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ดังตาราง 3.11(7) และเปอร์เซ็นต์ความแปรผันของปริมาณส่งออก และอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้มีนัยสำคัญแตกต่างไปจากศูนย์ ; $R = 0.774$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่ความสัมพันธ์ของการแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ากับอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ มีนัยสำคัญแตกต่างไปจากศูนย์ ; $R = 0.532$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) นอกจากนั้นดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (47.51) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (32.11) ดังนั้นสรุปได้ว่า การแปรผันทางด้านอุปทานของการค้าน้ำตาลเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการแปรผันทางการค้าน้ำตาลระหว่างประเทศโดยสาเหตุหลายประการที่สำคัญได้แก่

1. การขาดนโยบายที่แน่นอนของรัฐบาล การส่งออกน้ำตาลของประเทศไทยได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงจากความไม่แน่นอนด้านนโยบายของรัฐบาล บางปีมุ่งที่จะให้เป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศ จนมีการส่งออกมากเกินไป แต่บางปีกลับมุ่งที่จะผลิตให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น เช่น ในระยะปลายปี พ.ศ. 2514 ตลาดโลกเกิดภาวะการขาดแคลน ราคาหัวด้วสูงขึ้นมากอย่างผิดสังเกต มีผู้เสนอซื้อน้ำตาลจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ และแม้ภายหลังเมื่อน้ำตาลทรายดิบส่งออกไปหมดแล้วทางรัฐบาลยังอนุมัติให้ส่งน้ำตาลทรายขาวออกได้อีกด้วย จึงทำให้ปริมาณการส่งออกของไทยในปี พ.ศ. 2515 สูงมากจากปีก่อน คือส่งออกได้ 407,501 เมตริกตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,264 ล้านบาท โดยเทียบกับปี 2514 ส่งออกได้ 174,571 เมตริกตัน มูลค่าประมาณ 382 ล้านบาทเท่านั้น แต่ขณะเดียวกันในปี พ.ศ. 2515 ได้เกิดภาวะการขาดแคลนครั้งใหญ่ขึ้นในประเทศเช่นเดียวกัน จนต้องนำพระราชบัญญัติค้ำกำไร เก็บควรมาใช้พร้อมกับกำหนดราคาขึ้นสูงสำหรับน้ำตาลไวท์โกลด 4.00 บาท และ 4.50 บาท สำหรับราคาขายส่งและขายปลีก ในปี พ.ศ. 2516 รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้โรงงานน้ำตาลผลิตเพื่อสนองต่อการบริโภคในประเทศมากกว่าการส่งออก ทำให้ปริมาณการส่งออกในปี 2516 ลดลงเป็น 275,405 เมตริกตัน มูลค่าลดลงเป็น 1,161 ล้านบาท ในปี 2519 ปริมาณการปลูกอ้อยมีมากถึง 26,094 ล้านเมตริกตัน ทำให้ผลผลิตน้ำตาลมีมากตามไปด้วยถึง 2,212 ล้านเมตริกตัน ทำให้เกิดส่วนเกินอุปทานน้ำตาลในประเทศ ทำให้การส่งออกมีมากถึง 1,124 ล้านเมตริกตัน มูลค่า

6,842.8 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2518 ส่งออกปริมาณ 595,434 เมตริกตัน มูลค่า
5,695.7 ล้านบาท

2. การขาดการประสานงานระหว่างตลาดกับการผลิต โดยทั่วไปนั้นการผลิตและการตลาดจะต้องดำเนินไปโดยสอดคล้องกัน หากการผลิตและการส่งออกไม่สามารถประสานกันได้อย่างดีแล้ว การส่งออกย่อมมีอุปสรรคในบางปีหากผลิตได้น้อยก็จะต้องคัดถอนการส่งออกจึงทำให้สูญเสียตลาดไป และเมื่อสูญเสียไปแล้วโอกาสที่จะเรียกกลับคืนนั้นเป็นไปได้ยาก และในบางปีหากมุ่งส่งออกมากเกินไป ก็จะประสบกับภาวะขาดแคลนภายในประเทศขึ้นได้ ดังเช่นปลายปี 2515 และในปี 2523 มีการส่งออกมากกว่าการตอบสนองความต้องการบริโภคในประเทศ จนทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำตาลภายในประเทศ จนรัฐบาลต้องตัดสินใจนำน้ำตาลทรายขาวจากต่างประเทศเข้ามาครั้งแรกเพื่อชดเชยการขาดแคลนภายในประเทศ เป็นต้น

3. ปัจจัยจากสภาพอากาศทำให้เกิดการแปรผันทางด้านอุปทานด้วย โดยในปี 2511 สภาพอากาศที่เลวมีผลทำให้ผลผลิตน้ำตาลตกต่ำลงถึงไม่มีเหลือพอส่งออก ในปี 2521 เป็นปีที่มีปริมาณน้ำฝนอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตอ้อยในฤดูการผลิตปี 2521/22 จึงปลูกถึง 20.24 ล้านตัน ทั้งที่พื้นที่เพาะปลูกอ้อยลดลงร้อยละ 11.6 ยังผลให้ผลผลิตน้ำตาลมีสูงถึง 1,795 ล้านตัน ทำให้ส่งออกได้ถึง 1,040 ล้านตัน ในปี 2522 เกิดภาวะแห้งแล้ง มีผลให้ผลผลิตอ้อยในปี 2522/23 ลดเหลือเพียง 12.61 ล้านตัน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 49.2 ในขณะเดียวกันพื้นที่เพาะปลูกที่ลดลงตามนโยบายรัฐบาลเหลือเพียง 2.73 ล้านไร่ ทำให้ปี 2523 มีผลผลิตน้ำตาล 1,602 ล้านตัน ส่งออกได้เพียง 451,668 ตัน ในปี 2523/24 สภาพอากาศกลับสู่ภาวะปกติทำให้ผลผลิตน้ำตาลสูงถึง 2,600 ล้านตัน ทำให้ส่งออกได้สูงถึง 1,104 ล้านตันดังตาราง 3.16

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

อุตสาหกรรมสิ่งทอนับว่าเป็นอุตสาหกรรมประเภทต่อเนื่อง (Linked Industry) ที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยอย่างมาก เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานที่พัฒนามาจากอุตสาหกรรมสิ่งทอด้วยมือแบบครัวเรือน ซึ่งคนไทยคุ้นเคยกันมานานแล้ว นอกจากนั้นเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ แล้ว อุตสาหกรรมสิ่งทอยังเป็นอุตสาหกรรมที่นับว่ามีความสำคัญที่สุด โดยที่สามารถสังเกตได้จากรายได้ประชาชาติ ตามราคาคาดของสาขาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้านุ่งห่มมีมูลค่าสูงสุดมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะในปี 2525 มีมูลค่าถึง 34,508 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 19.48 ของรายได้ประชาชาติจากภาคอุตสาหกรรม

ตาราง 3.16

ปริมาณการผลิต การใช้ในประเทศ และการส่งออกของน้ำตาลทราย

พ.ศ. 2514-2525

ปริมาณ : เมตริกตัน

ปี	การผลิต	การใช้ในประเทศ	การส่งออก
2514	(8,500,000) 586,000	365,000	175,000
2515	(9,512,794) 648,438	362,316	407,501
2516	(12,640,417) 922,827	382,298	275,405
2517	(13,413,442) 1,060,328	400,000	443,847
2518	(19,099,066) 1,603,593	475,471	595,434
2519	(26,094,452) 2,212,304	583,293	1,124,033
2520	(18,941,208) 1,561,724	599,957	1,674,449
2521	(20,244,328) 1,795,184	597,466	1,040,049
2522	(12,612,472) 1,045,506	550,000	1,189,817
2523	(18,651,651) 1,602,646	510,000	451,668
2524	(29,900,000) 2,600,000	600,000	1,104,475
2525	(21,000,000) 1,950,000	600,000	1,830,000

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฝ่ายแผนและประเมินผล กองวิจัยสินค้าและการตลาด กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ : 1) ปริมาณผลผลิต เป็นตัวเลขตามปีการผลิตซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคมของปีถัดไป

2) ตัวเลขในวงเล็บ เป็นปริมาณผลผลิตอ้อย

ปี 2478 นับเป็นปีผู้ศักราชอุตสาหกรรมสิ่งทอยุคใหม่ เนื่องจากมีการเปิดโรงงานฝ้ายสยาม (ปัจจุบันคือ องค์การทอผ้าของกระทรวงกลาโหม) และได้มีการนำเข้าเครื่องจักรทอผ้าจากต่างประเทศ เพื่อให้ใช้ผลิตผ้าและสำลีสำหรับใช้ในราชการทหารเป็นครั้งแรก ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็มีการนำเครื่องจักรทอผ้าจากต่างประเทศเข้ามาใช้เพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมทอผ้าในประเทศจึงค่อย ๆ เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 2516 ไทยสามารถส่งออกสิ่งทอได้เป็นผลเป็นที่น่าพอใจคือส่งผ้าผืนออกได้ 144 ล้านหลา ส่งเส้นด้าย 4,745 ล้านคัน และเส้นผ้าสำเร็จรูป 31.8 ล้านชิ้น การที่อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยรุ่งเรืองมากในปี 2516 ทำให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนสนับสนุน และให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอเพื่อการส่งออกขึ้นใหม่ และได้อนุมัติส่งเสริมไป 30 ราย ในปี 2520 การขาดดุลการค้าสิ่งทอขาดดุลเพียง 16 ล้านบาท และตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันไทยได้เปรียบดุลการค้าสิ่งทอมาตลอด โดยปี 2525 ไทยได้เปรียบดุลการค้าสิ่งทอคิดเป็นมูลค่าสูงถึง 8,990 ล้านบาท

อุตสาหกรรมสิ่งทอมีลักษณะการรวมตัวในแนวตั้งอย่างเห็นได้ชัด โรงงานต่าง ๆ มีลักษณะการผลิตเพียงขั้นตอนเดียว และส่งผลิตภัณฑ์ไปให้โรงงานอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นในเครือเดียวกันหรือนอกเครือ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ต่อไป โดยที่อุตสาหกรรมสิ่งทอจะเริ่มจากการผลิตใยฝ้าย ใยประดิษฐ์ นำใยฝ้าย และใยประดิษฐ์มาปั่นให้เป็นด้ายแล้วนำมาทอผ้าเป็นผ้าผืน ด้ายและผ้าผืนที่ผลิตได้จะเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตด้ายหลอด เย็บผ้า ด้ายปัก การพอกย้อม และผลิตเครื่องนุ่งห่มสำเร็จรูปตลอดจนผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ ต่อไป (โครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอ แสดงในแผนภาพที่ 3.3)

จากสมการ 5 และตาราง 3.11(8) สามารถคำนวณความแปรปรวนของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

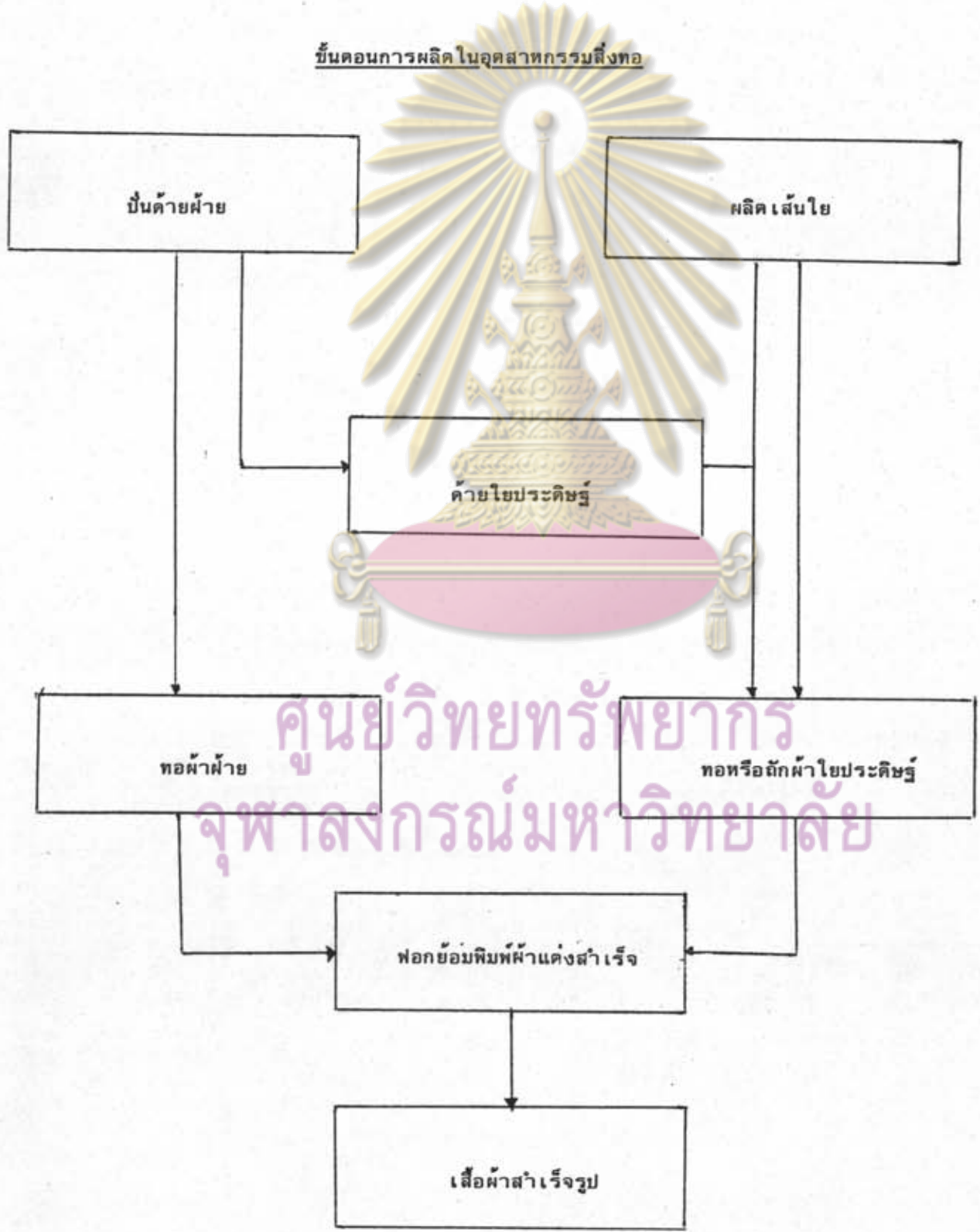
$$\begin{aligned} \text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t, q) \\ &= .1195 + .0103 + 2(.0121) \\ &= .154 \end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 39.24

จากผลการวิเคราะห์จะเห็นว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (39.24) มีค่าสูงเป็นอันดับ 2 รองจากน้ำตาล ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้นี้มีค่ามากกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (34.57) และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (10.17) แสดงว่าดัชนีการขาดเสถียร

แผนภาพที่ 3.3

ขั้นตอนการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ภาพของปริมาณส่งออกและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า มีค่าเสริมกัน (reinforce) ในการก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า เพอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับปริมาณส่งออก มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงมาก ; $R = .961$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .01) ส่วน เพอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า มีนัยสำคัญเป็นบวก ; $R = .577$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) แต่เพอร์เซ็นต์การแปรผันของปริมาณส่งออกกับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า ไม่มีนัยสำคัญ ; $R = .344$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ดังนั้นสรุปได้ว่า การแปรผันทางด้านอุปทาน เป็นสาเหตุสำคัญในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ โดยสามารถแยกการวิเคราะห์การขาดเสถียรภาพผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยเป็น

ฝ้ายและเส้นใย จากตาราง 3.11 (8,1) แสดงว่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (46.03) มีค่าสูงเป็นอันดับสองในหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดย มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (16.48) แต่น้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (50.05) แสดงว่าการแปรผันในปริมาณส่งออกและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าหักล้างกันในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า เพอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับปริมาณส่งออกมีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงมาก ; $R = .935$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .01) ขณะที่เพอร์เซ็นต์การแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าต่ำมาก ; $R = .122$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ส่วนการแปรผันในปริมาณส่งออกกับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าไม่มีนัยสำคัญ ; $R = -.417$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ดังนั้นการแปรผันในอุปทาน เป็นสาเหตุการแปรผันในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ ปัญหาหลักของการแปรผันในอุปทานมาจากการปลูกและปริมาณการผลิตฝ้ายยังมีไม่แน่นอน และคุณภาพของฝ้ายไม่ค่อยได้มาตรฐาน ส่วนเส้นใยสังเคราะห์นั้น เนื่องจากเทคโนโลยีในการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ของไทยยังพัฒนาสู้ต่างประเทศไม่ได้ ทำให้คุณภาพและราคาสู้ต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ไม่ได้ นอกจากนั้นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเส้นใยสังเคราะห์ที่สำคัญคือ น้ำมัน ทำให้เส้นใยสังเคราะห์จากไทยเสียเปรียบในด้านต้นทุนในการผลิต อันมีผลทำให้ราคาสูง มีผลต่อการแข่งขันในตลาดโลก

ท้ายและผ้าผืน ดังตาราง 3.11(8.2) พบว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (55.25) มีค่าสูงสุดในหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ทั้งมีค่าสูงกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (46.08) และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (15.31) แสดงว่าการแปรผันในปริมาณส่งออก และอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีค่าเสริมกัน (reinfore) ในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ ดังนั้นดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (46.08) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (15.31) การแปรผันในอุปทานเป็นสาเหตุในการก่อให้เกิดการแปรผันทางการค้า ระหว่างประเทศของค้ายและผ้าผืน จากผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าเปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับปริมาณส่งออกมีความสัมพันธ์กันสูงมาก ; $R = .957$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .01) และเปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีนัยสำคัญเป็นบวก ; $R = .688$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) แต่เปอร์เซ็นต์การแปรผันของปริมาณส่งออกกับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้าไม่มีนัยสำคัญ ; $R = .488$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ปัญหาของการแปรผันของอุปทานก็เนื่องจากกำลังการผลิตภายในประเทศมีมากเกินไป ทำให้ปริมาณการผลิตล้นตลาดดังเช่นในปี 2523 แต่การขยายตลาดมีไม่มากสอดคล้องกับปริมาณการผลิต นอกจากนั้นการพัฒนาคุณภาพก็ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากเทคนิคในการย้อมและพิมพ์ผ้ายังไม่มีความมีประสิทธิภาพ การส่งออกส่วนใหญ่อยู่ในรูปผ้าผืนหรือส่งออกไปยังอ้อมสีในต่างประเทศ

เสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป กลายเป็นสาขาการผลิตที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศได้มากที่สุดในบรรดาสาขาการผลิตต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย มูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 65 ล้านบาทในปี 2514 ช่วงระยะเวลาเพียง 10 ปีต่อมาคือ ในปี 2524 การส่งออกมีมูลค่าถึง 6,988 ล้านบาท ดังตาราง 3.11(8.3) พบว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (33.97) มีค่าต่ำสุดในหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยมีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (16.97) แต่น้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (34.06) แสดงว่าการแปรผันในอุปทานและอุปสงค์มีค่าหักล้างกันในการก่อให้เกิดการแปรผันในอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าเปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับปริมาณส่งออกมีนัยสำคัญทางบวกสูงมาก ; $R = .843$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .01) แต่เปอร์เซ็นต์การแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้กับ

อัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าไม่มีนัยสำคัญ ; $R = .297$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) เช่นเดียวกัน การแปรผันของปริมาณส่งออกกับอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าก็ไม่มีนัยสำคัญ ; $R = -.256$ (ไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับ .05) ดังนั้นแสดงว่าการแปรผันในอุปทานเป็นสาเหตุสำคัญในการแปรผันของการค้าระหว่างประเทศของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

(1) จากการศึกษาที่ประเทศไทยอยู่ในฐานะความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป¹⁹⁾ เพราะมีแรงงาน เหลือเฟือและต้นทุนแรงงานต่ำกว่าประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีต้นทุนการผลิตด้านนี้สูงกว่าจึงตกอยู่ในฐานะผู้ซื้อ ทำให้สามารถส่งสินค้าออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปแข่งขันกับตลาดต่าง ๆ โดยมูลค่าแรงงานไทยคิดแล้วเพียงประมาณร้อยละ 20 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกันในเกาหลีและญี่ปุ่น ซึ่งค่าแรงงานจะเท่ากับครึ่งหนึ่งของมูลค่าการผลิตทั้งหมดทีเดียว

(2) ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปสามารถขยายสมรรถนะการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการที่สูงขึ้นได้ด้วย อันเนื่องจากโรงงานมีมากเพียงพอ และเมื่อสหรัฐอเมริกาและตลาดร่วมยุโรปได้จำกัดโควตาการส่งออกของบรรดาประเทศผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกรายใหญ่ ๆ ของเอเชีย ในตอนต้นปี 2513 ก็ยิ่งเท่ากับการเปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกไทยสามารถขยายปริมาณการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและตลาดร่วมยุโรปได้มากขึ้น ประเทศไทยเพิ่งถูกจำกัดโควตาตรง ๆ เมื่อปี 2520

(3) จากนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปของรัฐบาลโดยได้ยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบที่จำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออก ตั้งแต่ปี 2514 เป็นต้นมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัปดาห์กระบวน

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้น อุตสาหกรรมการเกษตรมักจะได้รับ การพิจารณาให้ส่งเสริม เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกทั้งนี้เหตุที่ว่า อุตสาหกรรมการเกษตร

¹⁹Pornswan Sornman, "Comparative Advantage of Textile Industry in Thailand" (Master's thesis, The Faculty of Economics, Thammasat University, 1981), p. 138.

เป็นอุตสาหกรรมที่นำเอาผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ในประเทศมาผ่านขบวนการแปรรูปโดยแช่แข็งหรือบรรจุกระป๋องก่อนจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ด้วยวิธีการแปรรูปนี้นอกจากช่วยยืดเวลาการเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร ยังก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้ประเทศสามารถส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรสู่ตลาดต่างประเทศได้อย่างกว้างขวางขึ้นและในมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นด้วย อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋องนับเป็นอุตสาหกรรมชนิดแรกที่ประสบผลสำเร็จอย่างน่าพอใจในการขยายตัวด้านการส่งออก ดังจะเห็นว่ามูลค่าการส่งออกผลไม้กระป๋องจากไทยในปี 2514 ประมาณ 44 ล้านบาท เป็น 280 ล้านบาทในปี 2517 เพิ่มขึ้นร้อยละ 536.36 และในปี 2523 มีมูลค่าจากการส่งออก 1,475 ล้านบาท เป็น 2,110 ล้านบาทในปี 2525 เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.05 โดยผลไม้กระป๋องที่ทำรายได้มากที่สุดคือ สับปะรดกระป๋อง โดยตั้งแต่ปี 2514-2525 ทำรายได้จากการส่งออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 95 ของรายได้จากการส่งออกผลไม้กระป๋องทั้งหมดจากไทย ในปี 2514 รายได้จากการส่งออกสับปะรดกระป๋องมีมูลค่า 44 ล้านบาท เป็น 276.5 ล้านบาท ในปี 2517 เพิ่มขึ้นร้อยละ 528.41 และในปี 2523 มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 1,432.2 ล้านบาท เป็น 1,993.3 ล้านบาท ในปี 2525 เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.18 สำหรับผลไม้กระป๋องที่ทำรายได้จากการส่งออกประมาณร้อยละ 5 ของรายได้จากการส่งออกผลไม้กระป๋องจากไทย ได้แก่ เงาะกระป๋อง และลำไยกระป๋อง

จากสมการ 5 ตาราง 3.11 (9) สามารถคำนวณดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้

$$\begin{aligned} \text{VAR}(m) &= \text{VAR}(q) + \text{VAR}(t) + 2 \text{COV}(t, q) \\ &= 0.0724 + 0.0093 + 2(0.0196) \\ &= 0.1212 \end{aligned}$$

ดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ = 20.69

จากผลการคำนวณ พบว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางรายได้ (34.81) มีค่ามากกว่าทั้งดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการเปลี่ยนแปลงทางการค้า (9.67) และปริมาณการส่งออก (26.96) แสดงว่าความแปรปรวนของอุปสงค์และอุปทานมีค่าเสริมกัน (reinforce) ในการก่อให้เกิดความแปรปรวนทางการค้าสับปะรดกระป๋อง ทั้งนี้ เพราะค่าเทอมผลรวมมีค่าเสริมผลรวมความแปรปรวนของปริมาณการส่งออก และอัตรา

การแลกเปลี่ยนทางการค้าอันเนื่องมาจากความแปรปรวนร่วม (covariance) ของทั้งสองตัวแปรมีทิศทางเดียวกัน และตาราง 3.11 (9) ส่วนล่างแสดงว่าเปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของปริมาณการส่งออกและอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน; $R = 0.653$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) แต่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณส่งออก (26.96) มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้า (9.67) และเปอร์เซ็นต์การแปรผันปีต่อปีของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีความสัมพันธ์กันสูงมาก; $R = 0.984$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ส่วนเปอร์เซ็นต์การแปรผันของอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีความสัมพันธ์กับอัตราการแลกเปลี่ยนทางการค้ามีทิศทางเดียวกัน; $R=0.760$ (มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05) ดังนั้นจะพบว่า การแปรผันทางการค้าด้วยประการระบองของไทย เกิดจากการแปรผัน ในอุปทานการส่งออกของไทย เป็นสาเหตุสำคัญ ทั้งนี้ เนื่องจาก

ภาวะการผลิตด้วยประการระบองของไทยไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งออกที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากโรงงานสับประการระบองประสบปัญหาการขาดแคลนสับประการสด ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิต การขาดแคลนสับประการสดบ่อนโรงงานนับ เป็นปัญหาสำคัญพื้นฐานที่อุตสาหกรรมสับประการระบองของไทยต้องเผชิญอยู่เป็นระยะ ๆ สลับกับภาวะสับประการสดล้นตลาด อันส่งผลกระทบต่อชาวไร่โดยตรง ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากความแตกต่างในลักษณะการผลิตที่ไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ การผลิตของโรงงานสับประการระบองจะดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอตลอดปี แต่การผลิตสับประการระบองของเกษตรกรขึ้นอยู่กับภาวะดินฟ้าอากาศ ต้นทุนและราคาในปีที่ผ่านมา ทำให้ปริมาณสับประการที่ผลิตได้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ในช่วงฤดูสับประการ (เมษายน-พฤษภาคม และพฤศจิกายน-ธันวาคม) โรงงานไม่สามารถรับซื้อได้หมดราคาจึงตกต่ำ แต่ในช่วงนอกฤดูปริมาณไม่เพียงพอ บ่อนโรงงานทำให้บางโรงงานต้องหยุดการผลิต ในขณะที่เดียวกันสับประการก็มีราคาสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลทำให้ต้นทุนผลิตสูงขึ้นด้วย

โรงงานสับประการระบองพยายามแก้ไขปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต โดยทำการเพาะปลูกสับประการบ่อนโรงงานของตนเอง และมีการหยดสารเคมี (แคลเซียมคาร์ไบด์) เพื่อเร่งการออกผลให้เร็วขึ้นด้วย แต่เนื่องจากผลผลิตสับประการยังคงขึ้นอยู่กับภาวะดินฟ้าอากาศมาก การปลูกสับประการของโรงงานจึงไม่เป็นการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนสับประการนอกฤดูได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังสร้างปัญหาความขัดแย้งกับชาวไร่ผู้ปลูกสับประการอีกด้วย โรงงานสับประการระบองจึงลดการปลูกสับประการลงเหลือร้อยละ 10 ของปริมาณสับประการสดเข้าโรงงานเท่านั้น และ

รัฐจักรของปัญหาวัตถุดิบก็ยังคงดำเนินต่อไป ภาวะการขาดแคลนสัมประคระบ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียโอกาสในการขยายการส่งออกสัมประคระบ่งไปขายต่างประเทศให้มากขึ้น ซึ่งหากไม่มีการเร่งการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้โดยรีบด่วนแล้วอาจส่งผลให้ไทยต้องสูญเสียตลาดส่งออกสัมประคระบ่งไป ซึ่งจะเป็นผลเสียต่ออุตสาหกรรมผลิตสัมประคระบ่งของไทยในระยะยาวด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย